Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 4 (13799) | 1975 оной январиин 5, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

Хонидой түл абалга—харюусалгатай хүдэлмэри

ТҮЛ АБАХЫН УРДА ТЭЭ

...эргшэ жэлдэ Яруунын ...ой хонишодой мүрысөөн... ...дын Ринчинович Гарма... ...ья Андреевич Климов ...эй бригаданууд эрхимлэ... ...раһан байна. Эдэнэр тус 100 эхэ хонин бүриһөө ...урьга абажа түлжүүлээ. ...дай шэгнүүр нэмээхэ, хайшалха түсэбүүдээ... ...үргэнхэй. Мүнөө хониы... ...й эгээл харюусалгатай — үбэлжэлгэ эхилээ. ...алга ойртоо.

...дын түрүү хонишон Ц. Р. ...вые мүрысөөндэ урьһан Климовэй отара сэлеэн ...һаа 6 модоной зайда ...эй гэжэ газарта үбэл... Отарын байра һалхи... ...й үлеэдэг талаһаа ой... ...халхалагданхай, харин ...а урда таладань тарялан ...полинууд, алад саашаа ...ногоото нуганууд, ойн ...йнууд харагдана.

Хони харууһалхада эһа... ...омоор газар юм, теэд ...үбэлдөө уһан байдаггүй, ...аар үдэр бүри зөөгдэ... — гэжэ бидэнтэй суг ...һан отделениин эрхи... Р. С. Раднаев хөөрэнэ.

...энэй ерэхэ үеэр ахалаг... ...ишон һүрэгөө бэлшээ... ...аргахаяа байгаа. Үглөө... ...рёо соогоо үбһөөр эдеэ... ...дэһэн хонид томо цис... ...һээ ута хобоо руу гоожуулагдаһан уһа уумсаараа, поли тээшэ субанад.

— Хониднай тарган шамбай. Дан элбэг, ехэшье бэшэ һаа, хабар болотор хүрэхөөр үбһэ, һолоомо, зелёнко газаагаа оруулханхайбди, — гэжэ Илья Андреевич хорёо соохи һүринүүд тээшээ харан хэлэнэ. — Юрэдөө сагай дулаан байхада үбэлжэлгэдөө бараг һайнаар бэлдээбди.

Нээрээшье, тус отара дээрэхи ажал хэрэгүүдтэй танилсажа, байра байдалыень харахада, эдэ бүгэдые ёһотойл ажалша бэрхэ эзэн хүнэй даажа байһаниинь эли ойлгохоор. Үбһэнэй хорёотой зэргэлээд уужамшье, багаханшье хорёонууд баригданхай. Эдээн соо ниитэ һүрэгһөө гадна тордигдохоор эхэ хонид эдеэлүүлэгдэдэг, хабар дулаан болоходо, хурьгад сэбэр агаарта гаргагдадаг юм гэжэ хонишон хөөрэнэ. Хоёр жэлэй саада тээ баригдаһан хотонойнь досоо уужам, һаруул, дулаан, эндэ тусгаар хэгдэһэн хорёо соо хуурай үри обоолоотой байна. Янгинама хүйтэнэй ерэхэдэ хони хурьгадтаа дулаан дэбдихэр хэхын тула хонишод энээниие хабар орой бэлдэһэн ха юм. Мүн хонидой хүйтэндэ хайрагдахагүйн тулада ханын хаяа зубшуулан халхабша хэгдэнхэй. Хүйтэнэй үедэ хонид болон хурьгадые бүлеэн уһаар хангахын тулада түмэр һаба тодхоотой. Уһанай хобоонууд, холимог тэжээл хэхэ хобто хобоһууд бэлэн. Нарай хурьгатай эхэ хонидые амяарнь, томо болоһон хурьгадые бүлэгөөрнь байлгаха бага, ехэшье таһалгануудые хэхэ хаамагууд хүсэд хүрэхөөр бэлэн болгогдонхой. Юрэдөөл дутуу ядуу хэгдэһэн юумэн огто үгы. Хүйтэн һалхи, саһаар бордоһолдог үбэлэй барагдашагүй утые, энэ хугасаада нарай түл тодон абажа түлжүүлхээр хүсэд бэлдээд байна бшуу.

Илья Андреевичэй бүлөөрөө хонин ажалда ороһонһоонь хойшо табан жэл үнгэрбэ. Түрүүшынгээ үедэ залуу түлгэдые харууһалаа. Дүй дүршэлтэй болоходоо, түрүүшынхиэ хурьгалха зуһаг хонидые даажа абаад, 1973 ондо зуун толгой бүриһөөнь 89 хурьга түлжүүлһэниинь бага бэшэ амжалта бэлэй. Табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ 100 хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлхэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ, зуутанай зэргэдэ гаралсаа. Харин 1975 ондо 100-һаа 100-е гэхэ гү, али 595 эхэ хонидһоо адагынь эды тооной хурьгадые абажа түлжүүлхэ гэһэн үндэр зорилго урдаа табижа, социалис мүрысөөндэ оролсоод ябана ха юм. Энэ зорилгоёо хонишод үдэр бүриингөө ажалаар батадхана. Үбһэ, тэжээлээ гамтайгаар, хэм соонь гаргашалха, хонидоо хоёр дахин уһалха, үдэрэй дулаанда һайса бэлшээхэ, толгой бүридэ 300 грамм хүртэсэтэйгөөр таряа талха хубаарилан эдюулжэ байха гуримаа тэдэ нариһаар сахидаг. Ахалагша хонишондо тэрэнэй һамган Надежда Андреевна, мүн Александр хүбүүниинь туһална.

Хонишодой бүлэ түб газарһаа нилээдгүй холо ажаллажа байдагшье һаа, юумээршье дутамаггүй ажаһууна. Отарын үбэлжөөндэ зайн галай утаһан татагданхай, хонишодой гэр соо үдэшэндөө һаруулхан, радиоприёмник холо ойрын һонинуудые мэдээсэжэ, дуу хүгжэм дамжуулжа байдаг. Библиотекарь шэнэ номуудые, почтальон уһа зөөдэг машинатай газетэ, журналнуудые эльгээдэг. Ахалагша хонишон жэл бүри «Овцеводство» гэһэн журнал, республикын болон аймагай газетэнүүдые захидаг юм.

Иигээд лэ Хоргын түрүү хонишоной үнинһөө хойшо бэлдэһэн харюусалгатай үе түл абаха болзор газаа оробо.

— Январиин хахадаар хониднай олоороо хурьгалжа эхилхэ. Унтаха нойргүй ажаллаха сагнай ерэхэнь даа. Энэ жэл өөһэдөө түлнүүдээ тодон абахабди, — гэжэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлһэн Надежда Андреевна ажалда ехэ зоригжонгёор хэлэбэ.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Яруунын аймаг.

БҮХЫ ЮУМЭН БЭЛЭН

Ленинэй орденто хонишон Егнин Цыбикович Бадмаев Улаан-Үдын аймаг догөрөө, Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахы соогоо дэлгэрһэн мүрысөөндэ жэл бүри эрхимлэжэ гарана. Үнгэрһэн жэлдэ Бадмаевтанай бүлэ отарынгаа зуун хонин бүриһөө 116 хурьга томо болгожо, хонин бүриһөө 5,5 килограмм нооһо хайшалаа һэн.

Мүнөө Егнин Цыбикович Бимба Нимаевна һамгантаяа Тапхар гэжэ газарта 512 эхэ хонидые харууһалжа байна. Хонидоо үдэр бүри бэлшээнэ, үдэшэ, үглөөниинь эдеэлүүлнэ. Һүрэгэйнь тамир һайн.

— Шэнэ түл абалгадаа хүсэд бэлэн болоод байнабди, — гэжэ ахалагша хонишон мэдүүлээ.

Хони, хурьгадайнь байра жэнишэдгүй дулаалагданхай. Газаань үбһэ, һолоомо эруулагданхай. Түл абахада хэрэгтэй бүхы юумэниинь бэлэн болоо хэбэртэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалха Агуу ехэ дайнда танкистаар хабаадаһан, тэндэһээ баруун гаргүй, зүүн хүлгүй бусажа ерээд, колхоз, совхозой ажалда бүхы хүсөөрөө оролсоһон Егнин Цыбикович фашизмые илаһаар 30 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтаха хүсэлтэй. 1975 ондо отарынгаа зуун хонин бүриһөө 120 хурьга түлжүүлхэ, нёдондонойхиһоо дутуугүй ехэ нооһо хайшалжа абаха зорилго урдаа табинхай.

Б. БАЛДАНОВАЙ
фототекст.

ХАБА ЕХЭТЭН

Юһэдэхи табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөндэ «Забайкаллес» комбинадай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хандагатайн леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, һайн үрэ дүн туйлана. Эдэнэр 1974 оной даабариһаа гадуур 80 мянган кубометр модо бэлэдхэбэ. Баргажанай леспромхозой коллектив жэлэйнгээ даабариие 30 мянган кубометрээр үлүүлэн дүүргэв.

Хурамхаанай, Итанцын, Худанай леспромхозуудай коллективүүд дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй даабариһаа гадуур тус тустаа арба мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байна.

Н. ТЮРНЕВ.

700 МЯНГАН ТҮХЭРИГӨӨР

Һайн шанартай мебель олоор гаргажа, ажалшадай эрилтые хангаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр манай Буряадай модо болбосоруулгын, мебелиин комбинадай коллектив ажаллана. С. С. Аборовой хүтэлбэрилдэг 2-дохи мебельнэ цехэй коллектив илангаяа һайн үрэ дүн туйлана. Цехэй коллектив юһэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэл соо продукци гаргаха даабаряа декабриин 27-до амжалтатайгаар дүүргэбэ. Бэшэшье цехүүдэймнай хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ.

Олон хүдэлмэришэдэй иимэ оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ байһан дээрэһээ манай комбинадай коллектив юһэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэл соо 35.511 мянган түхэригэй продукци худалдаха даабаряа декабриин 8-да дүүргэжэ, жэлэй дүүрэтэр үшөө 700 мянган түхэригэй продукци гаргаба.

А. КОНДРАТЬЕВА.

1975 оной түсэбтэ даалгабаринуудые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө, түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхыень хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, мэргэжэлтэдые, эрдэмтэдые, бүхы совет хүнүүдые КПСС-эй Центральна Комитет уряална. Бага гаргашатай, һайн шанартай, ехэ продукци үгэхэ!—Энэ хадаа мүрысөөнэй уряа байһан, саашадаашье байха.

(Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаһаа).

□ □ □

БУРГАЛТАЙН ХОНИШОД ДЭМЖЭН УГТАБА

Зэдын аймагай «Мир» колхозой хонишод ажал хүдэлмэридөө муу бэшэ амжалтануудые туйлан, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлые угтаба. Гүрэндэ нооһо, хонинной мяха худалдаха түсэб дүүргэгдээ, жэлэй эсэстэ 28 мянган хонитой байха түсэбөө 30 мянгада хүргэбэ.

Урда жэлэйхиһээ түл баһал олоор абтаа. 100 эхэ хонин бүриһөө 88 хурьган түлжүүлэгдээ. Тиихэдэ колхозой түрүү хонишод Гомбо Пансалов, Софья Банзаракцаева, Содном Бадмаев, Георгий Улзутуев, Баба Цыремпилов гэгшэд 100 эхэ хонин бүриһөө тус тустаа 100—106 хурьга абажа социалис мүрысөөндэ илажа гаранхай.

Гэхэтэй хамта, хонин ажалдань үшөөл горитой дутагдалнууд үзэгдэнэ. Колхоз түл абалгаар, нооһо хайшалгаар, хониной мяха тушаалгаар аймагай түрүү ажахынуудһаа гээгдэжэ ябана. 100 эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээ дээшэ хурьга абадаг хонишод эндэ үсөөн байна. Жэлэй туршада олон хонин гарзада ороно. Илангаяа хонишод Даша-Нима Замбалаев, Даша-Нима Пансалов, Е-Доржо Баннов, Роман Чебунин, Николай Шестаков, Гомбо Цыдемпилов гэгшэд ажал хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандана.

Һаяхан колхозой түб тосхон Бургалтайда болоһон хонишодой суглаан дээрэ энээн тухай шанга хөөрэлдөөн болобо. Суглаан дээрэ элидхэл хэһэн колхозой түрүүлэгшэ С. Г. Чойдонов, ветеринарна ахамад врач В. Д. Будаев, зоотехник О. Ш. Бубеев, сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Д. Цыбиков, шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ Д. Н. Очиров, хонишон Н. Л. Самойлов, отделениие даагша П. Р. Очиров болон бусад хонин ажалай байдал, саашанхи зорилгонууд тухай тодорхойгоор хөөрэбэд.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада 100 эхэ хонин бүриһөө зуу, тэрэнһээ дээшэ хурьга абажа түлжүүлдэг колхозой түрүү хонишон, Ажалай Улаан Тугай орденто Гомбо Пагбаевич Пансалов, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто Содном Болотович Бадмаев үгэ хэлэхэдээ Борьёогой совхозой Виктор Базаровай, Сэлэнгын совхозой Цырендоржо Шиндаковой жэшээгээр ажаллахые колхозойнгоо бүхы хонишодые уряалба.

Партиингаа Центральна Комитедэй декабриин (1974 он) Пленумэй тогтоолоор, СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон, КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалга нэгэн дуугаар дэмжэһэн Бургалтайн хонишод түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ажал хүдэлмэридөө бүри ехэ амжалтануудые туйлаха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые баталан абаба.

Ц. СУБАНОВ.
манай тусхай корр.

Хориин аймагай Хүрбын совхоз гүрэндэ һү худалдаха 1974 оной түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, мүнөө табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ урагшатай һайнаар ажаллахаар эрмэлзэнхэй. Тээгдын һүнэй фермын һаалишад гүрэнэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулдаг гээшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хүрбын совхозой түрүү һаалишан Жибзема Маланова.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай нооһо угаажа илгадаг цехтэ арбан бригада хүдэлнэ. Эдэнэр жэлэй эхинһээ 2.000 тонно нооһо илгажа, түсэбһөө гадуур 200 тонно нооһо гүрэндөө тушааба. Зарим бригада 1975 оной түсэбөөр хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, Валентина Шевченкын хүтэлбэрилдэг залуушуулай бригада шанар һайнтай продукци гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Шевченкын бригадын эрхим хүдэлмэришэн Татьяна Филатова.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

АЛУУН ХАҺАМНАЙ ЕРЭЭ

...эһэ жэлэй гараад, янва... ...н хүйтэнэй янгинажа, ...эй эгээл тэн болоод бай... ...а хонишодто амархан ун... ...сүлөөгүй айхабтар ха... ...салгатай хаһа эхилдэг ...ээ. Иигэжэ хэлэхэдээ. ...энэр бэшэ тээнь сүлөө... ...һанаа амар ябадаг гэ... ...үйб. Хонин ажал гээшэдэ... ...й тиимэ ехэ забһарлал, ...ралта гэжэ байдаггүй ...у.

...нигэбэ-яабашье бүхэли ... соо хэгдэдэг хамаг ажа... ...нь эгээл харюусалгатайнь ...түл абалга ха юм даа. ...ндэ хэр һайнаар бэлдэ... ...түрүүшын үдэрһөө хэр ...э эмхитэйгээр эхилнэш, ...энһээ бүхы дээрээ түл ...га дулдыдадаг байна гэ... ...хонишон бүхэн мэдэхэ.

...араад байгша 1975 ондо ...й совхоздо бүхыдөө ехэ ...идой 22 отарада хамта ...мянга шахуу хурьгад аб... ...а зэргэтэй. Тиигэжэ бү... ...абаһан хурьгадаа нэгэ... ...гарза хоролтогүйгөөр ...о болгожо шадаа һаа, сов... ...байгша оной июниин ...хонин һүрэгэйнгөө тооё ...шахуу мянганда хүргөөд ...ха болоно.

...ндоогоор хэлэбэл, манай ...ишод бүхы ажахыгаараа ...н жэлэй һүүлшын жэл... ...зуун эхэ хонин бүриһөө ...да зэргээр 90-һээ үсөөн ...хурьга түлжүүлхэ гэ... ...зорилго урдаа табина. ...уялгаяа эрхимээр хүсэн... ...хүргэхэ арга боломжо ...да бии гээшэ гү? Яһала ...гэжэ хэлэхэдэ алдуу бо... ...гүй. Үнгэрһэн жэлдэ са... ...уларилай муушаг, ган ...уур болоһон, үбһэ тэжээ... ...дутамаг байһан жэлдэ ...шоднай муу бэшээр хү... ...гараа. Түл олоор абаа, нооһо ехээр хайшалаад, ...н жэлэй тодорхойлхы, ...рбэдэхи жэлэй түсэб дүүр... ...хын түлөө тэдэнэр бүхэли ...соо хүсэ шадалаа гам... ...гүй хүдэлөө, яһала горн... ...шье үрэ дүн туйлаа.

...ёдондо ажахыда зуун ...хонин бүриһөө дунда ...гээр 88,2 хурьган абта... ...томо болгогдоо, хонин ...риһөө 3,1 килограмм ноо... ...н хайшалагдаа. Һүүлэй ...-6 жэлдэ совхоз түрүү... ...хээ иимэ бараг үрэ дүн ...лаһан байна. Бүхы 22 ...алагша хонишодоймнай 9... ...инь зуун эхэ хонин бүри... ...е дунда зэргээр 95-һаа ...6,2 хүрэтэр хурьга түл... ...үлээ юм. Илангаяа үнинэй ...ишод Пунсык Бальчин... ...жиев, Шоён Намжилов, ...гдаржап Бальжинимаев, ...дма Эжинов, Бата-Цыбик ...шеев гэгшэд эгээл олон ...рьга абаһан байна. Мүн ...да урдынхиһаа нооһо ...ээр хайшалһанай ашаар гүрэндэ «сагаан алта» тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, үнгэрөөшэ гурбан жэлдэ дутуу үгэһэн үриеэ бүглөөбди.

Энэ үрэ дүмнай тиимэшье һайрхажархихоор ехэ бэшэ гээшэ ааб даа. Тиигэбэшье саашадаа үшөө ехэ амжалта туйлаха, урагшаа шэнэ алхам хэхэ горитой арга боломжотой байһыемнай үнгэрһэн жэлэй дүн гэршэлэн харуулна. Илангаяа ажалаа һайнаар мэдэхэ, тэрээндээ бүхы хүсэлэл оролдолгоёо зорюулжа хүдэлдэг хонишоднай нүхэдтөө эрхим үльгэр жэшээ харуулан, социалис мүрысөөнэй манлай барижа, бүхы дээрээ амжалта туйлахадамнай ехэхэн нүлөө үзүүлээ. Ажахы, аймаг соогоо суутай, эгээл үнинэй хонишодой нэгэн, Октябриин Революциин орденто Ш. Н. Намжилов нэгэтэ ажахынгаа хонишодой суглаан дээрэ иигэжэ хэлээ бэлэй:

— Нүхэд. манайшье ажалда гансахан лэ мухар нюдаргаар мунхижа, юумэнэй урда орохонь бэрхэтэй болоо. Тиихэдээ баһа хара хүлһөөс гаргажа хүдэлөөгүй һаа, баһал юумэ бүтэхэгүй ааб даа. Тиигэбэшье энэ дааһан ажалдаа үнэн зүрхэнһөө дурлаха, тэрэнэйнгээ онол оншыень оложо, ухаансараар, шадамар бэрхээр хүдэлхэ хэрэгтэй.

Нүхэр Намжилов өөрөө наһатай боложо, пенсидэ гараашье һаа, һүүлэй хэдэн жэлдэ өөрынгөө һайн дураар эхэ хонидые харууһалжа, түл олоор абана, нооһо ехээр хайшална. Мүнөө табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргээд байна. Залуу хонишон Шагдаржап Бальжинимаевые хажуудаа абажа хүдэлөөд, хэдэн жэлдэ баян дүй дүршэлөө дамжуулаа, һүүлдэнь бэеэ даажа абаад, ахалагша хонишон болоходоньшье али болохоор туһалаа һэн. Энэ жэлдэ баһал хажуудаа залуу хүнүүдые туһалагшаар абажа, тэдэниие һургаад, хойто жэлдэ ондоо хүндэ отараяа тушаажа үгэхэ гэжэ байнхай.

Мүн олон жэлдэ үнэн сэхээр хүдэлһэн хонишод Дарима Базарова, Чимит Дондокова гэгшэд энэ жэлдэ пенсидэ гарахадаа, залуушуул Ц-Д. Батожапов, Т. Тушинов гэгшэдтэ отарануудаа даалгаа һэн. Тиигэбэшье тэдэнэр залуушуулые өөһэдынь орхёод ябашоогүй, мүнөө жэлдэ түл абахадань баһал туһалалсажа байһаниинь элитэ.

Эдэ бүгэдые юундэ дурданабши гэхэдэ, хонидой түл абалга гээшэмнай ажахы соохи мүнөөдэрэй эгээл харюусалгатай, хүн зоной үбгэн, залуугүй олоороо хабаадалсаха ёһотой хүдэлмэриин нэгэн болоно бшуу. Энэ жэлэй үбэлжэлгэ бэрхэтэйхэн байдалда үнгэржэ байна. Эртэ хүйтэрөө, саһан ехэ ороо.

Түл абалгын эхилхэһээ урда эхэ хонидой бүхы отарануудта шалгалта хэгдэжэ, хэнэй ямараар бэлдэһэниие хаража үзөөбди. Үнинэй хонишод Жалсан Геняпов, Бадма Эжинов, Бата-Цыбик Аюшеев болон бусадай даадаг бригаданууд хонидойгоо түл абалгада эрхим һайнаар бэлдэнхэй — үбһэ тэжээлээ хуу газаагаа зөөжэ абанхай, дэбдихэр хэхэ хохир, хюрөөгэй хибэдэһэ хүсэд хүрэхөөр зөөжэ абаа, хонидойнгоо хашаа газаа, досоогүй шабанхай байгаа. Иигээд январиин 10-һаа хойшо отарануудта түрүүшын хурьгад гаража эхилхэнь. Энээнһээ гадна, түл абалгада хэрэгтэй гол юумэ — хурьгадые байлгаха хаамжанууд, хонин хурьгадые эдеэлүүлхэ хобоо хобтоһоо эхилээд, элдэб эм дом, витаминна тэжээл гэхэ мэтые бэлдэжэ байнабди.

Үбһэ тэжээлээр тиимэшье элбэг бэшэ үбэлжэлгые эхилээ һэмди. Бүхыдөө 53 мянган центнер үбһэн абтаа гэхэ гү, али энээниие бүхы малда хубаахада, эхэ хонин бүридэ дунда зэргээр 1—1,2 центнер үбһэн хүртэнэ. Тэрэмнай нёдондонойхиһоо зарим, тэды ехэ. Гэбэшье энэ жэлдэ һолоомо, зелёнко тон бага. Октябрь һараһаа хойшо эхэ хонин бүхэндэ 200—250 грамм талха тарянай зүйл эдюулнэбди. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эдэ бүхы үбһэ тэжээлые бодомжотой зүбөөр гаргашалаа һаамнай, яһала хүсэд хүрэхэ байна.

Байгша ондо бүхы ажахыгаараа зуун эхэ хонин бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, тэдэнээ тус бүридэнь 22 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр эхэһээнь һалгааха, хонин бүхэнһөө 3,1 килограмм нооһо хайшалха уялга абтанхай. Ажахын 7 ахалагша хонишод республикын түрүүшүүлэй жэшээгээр, 1975 ондо «Буряад үнэн» газетын шагнада хүртэхын түлөө хонишодой социалис мүрысөөндэ оролсожо, зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга абахабди гэһэн зорилго урдаа табинхай. Совхозой дирекци, партком хонишодой дундахи социалис мүрысөөнэй гурим шэнээр зохёожо, эрхим үрэ туйлагшадые бүхы талаһаань урмашуулха элдэб таарамжатай хэмжээнүүдые хараалaнхай.

М. ХАНТАЕВ,
Хэжэнгын совхозой главна зоотехник.

БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

Табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй дүүрээд байхада, бидэнэр үнгэрһэн хугасаада хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые эрьен хаража, зэргэсүүлхэһээ гадна, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элирүүлэн, зүбшэжэ хэлсэдэгбди. Иигэжэ ажаллахада юундэшьеб зохид шэнги байдаг.

Арба нэгэн жэлэй саада тээ би өөрынгөө нүхэр Евгения Бадмаевнатай эхэ хонидой отарада ажаллахаяа ерээ һэмди. Тиихэдэ наһамнайшье залуу, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй байгаа гээшэ aaбзабди. Дүй дүршэлөөр багашье һаа, ахамад нүхэдэйнгөө зүбшөөл, туһаламжаар хурьга абаха, нооһошье хайшалха түсэбөө дүүргээ һэмди.

Юрэдөө, тэрэ үедэ ажалдаа амжалта туйлахаһаа байха хони, хурьгадаа үхэл гарзада оруулангүй үбэл, хабарай хэсүү үеые яажашье һаань дабажа гараха тухайгаа үдэр бүри бодомжолхош. Юуб гэхэдэ, жараад онһоо мэнэ һая болотор манай колхоз малай тэжээл багаар хуряажа абадаг байгаа юм. Тиигэжэ жэлһээ жэлдэ колхознай үбһөөр дуталдагша бэлэй. Мүн таряалангай ургаса баһал муу, гектарай центнер ороохон абтадаг байгаа.

Харин мүнөө байра байдалнай танигдашагүйгөөр хубиланхай. Үбһэ тэжээл элбэгжээ. Жэшээнь, һүүлэй гурбан жэлэй туршада гектар бүриһөө 14—13 центнер һайн шанартай үбһэн хуряагдана. Мүнөөдэрэй байдалаар нэгэ хониндо үдэртэ 300 грамм үбһэн, тиихэдэ һолоомон дуран соонь үгтэнэ. Гадна отара бүхэндэ (нэгэ отара 280 эхэ хонинһоо бүридэдэг) 20 центнер витаминтай үбһэн гэхэ гү, али халаахай бэлэдхэгдэнхэй. Эдэ бүхы тэжээлһээ гадна, минеральна зүйл, дабһаншье бии.

Теэд хонишон бүхэнэй үнэн сэдьхэлһээ оролдожо ажаллаагүй һаа, һайн үрэ дүн туйлагдахагүй.

Дүршэл тухайгаа хэлэхэһээ урид нэгэ иимэ һонин арга хэрэглэдэг байһанаа заабол хөөрэхэ хүсэлэнтэйб. Манай үбэлжэдэг Яндан-Нуга гэжэ газарта гурбан отара дүтэхэнэ байрланхай. Тиимэһээ хамтадаа һайнаар ажаллаха, бэе бэедээ туһаламжа үзүүлхэ, зүбшэдэг байхаһаа гадна, зунай сагта ажалаа хамтадхадагбди. Жэшээнь, нооһо хайшалха хаһын дүүрэмсээр, отарынгаа хонидые нэгэдхээд, нэгэ отарымнай хонишон харууһална. Энэ үедэ нүгөө отарымнай хонишод үбһэ, тэжээлээ бэлэдхэдэг байха юм. Тиигэжэ жэл бүхэндэ мянгаад центнер үбһэ хуряажа абадагбди.

Иигэжэ ажаллаһанай ашаар 9-дэхи нёдондо жэлдэ муу бэшэ амжалта туйлажа гараабди. Минии ахын даажа абаһан отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 106 хурьга, хонин бүриһөө 4 килограмм 550 грамм нооһо абаа һэн. Геннадий, Елизавета Халудоровтан абаһан уялгануудаа баһал үлүүлэн дүүргэв. Тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 101 хурьга абажа түлжүүлээ. Тиихэдэ манай отарада хурьга абажа түлжүүлхэ, мүн нооһо хайшалха уялгамнай нилээд үлүүлэгдээ һэн. Манай колхозой үнинэй хонишон Ленинэй орденто Гатаб Цыбиков Шойбонов даажа абаһан 100 эхэ хонин бүриһөө 116 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 5020 грамм нооһо хайшалжа абаһан байна. Колхозойнгоо бүхы хонишодой ажал тухай хэлэхэ болоо һаа, 100 эхэ хонин бүхэнһөө 101 хурьган абтаа, хонин бүриһөө 4280 грамм нооһон хайшалагдаа. Гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбнай 40 центнерээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Бидэ мүнөө Зэдэ, Сэлэнгын аймагуудай түрүү хонишодой уряае халуунаар дэмжэхэ зуураа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаабди. Ринчин ахатанай бригада 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга, хонин бүриһөө 5.1 килограмм нооһо абаха уялга абаа. Геннадий, Елизавета Халудоровтан 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга, хонин бүриһөө 5 килограмм нооһо абаха зорилготой. Женя бидэ хоёр зуун эхэ хонин бүриһөө 122 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүхэнһөө 5.1 килограмм нооһо абахаар хараалaнхайбди. Тиихэдэ отара бүхэндөө хорёод центнерһээ бага бэшэ витаминтай үбһэ бэлэдхэхэ даабаритайбди.

Вл. ЯНДАНОВ,
Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Шулуутын отделениин хонишон.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРӨӨБДИ

Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой коллектив трактор, машинануудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилхын тула хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлнэ. Манай заводой хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариһаа гадуур 12 трактор, 25 автомашина заһабарилжа, тракторай 150 тэргэ бүтээн гаргаха гэһэн социалис уялга абаһан юм.

Тракторнуудые заһабарилдаг цехэй коллектив үнгэрһэн жэлдэ 300 трактор заһабарилха даабаряа декабриин 1-дэ дүүргээд, түсэбһөө гадуур үшөө 22 трактор заһабарилба. Автомашинануудые заһабарилха даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур тракторай 176 тэргэ бүтээгдээ.

Заводоймнай коллектив КПСС-эй ЦК-гай парти болон арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, түгэсхэхы жэлэй эхинһээ габшагайгаар ажаллажа эхилбэ.

А. МАТВЕЕВА,
Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой ахамад экономист.

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИ, ЭРМЭЛЗЭЛЫЕ УЛАМ ХҮГЖӨӨХЭ

(Партийна эхин организацинуудта боложо үнгэрһэн тоосоото һунгалтын суглаануудай дүнгүүдһээ)

Республикын партийна эхин организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд боложо дүүрэбэ. Партком һунгадаггүй партийна эхин 1052 организацида иимэ суглаанууд болоо. Тэрэшэлэн цехэй партийна организацинуудта, бүлэгүүдтэ тоосоон болон һунгалта үнгэрөө. Эдэ суглаанууд эмхи гуримтайгаар, коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар боложо үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ хараалһан түсэб, абаһан социалис уялгануудые бэелүүлхэ талаар партийна организацинуудай хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые тоосоото һунгалтын суглаанууд согсолоо. Партбюрогой, парторганизацинуудай секретарьнарай ажал ябуулгань алишье талаһаа шэнжэлэгдэжэ, эмхидхэлэй, партийно-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ талаар партиин бэелүүлжэ байһан дотоодын болон гадаадын политикые, КПСС-эй Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой, ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй өөрынь үрэ дүн ехэтэй ажал ябуулгые партийна суглаанда хабаадаһан коммунистнууд гүн зүрхэнһөө һайшаагаа.

Тодорхойлхы жэлэй даабариие дүүргэлгэ хадаа юһэдэхи табан жэлэй түсэб бүхы талаарнь бэелүүлхэ хэрэг шиидхэхэ байһан туладань энэ асуудалда гол анхарал табигдаа. Мүнөө үе сагай эрилтэдэ, коллективэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ харюулмаар партийна хүдэлмэри ябуулагдана гээшэ гү гэһэн асуудалда суглаанууд гүйсэд харюу үгэхэ зэргэтэй байгаа. Тиигээдшье суглаанда хабаадагшад үйлэдбэриин ашаг үрые арьбадхаха, научно-техническэ дэбжэлтэ хурдадхаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, мүрысөө хүгжөөхэ, ажахые хүтэлбэрилхэ онол аргые улам нарижуулха асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулаа.

Партийна организацинуудай ябуулһан эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри һайн үрэ дүн асарһан, коллективүүдэй үйлэдбэриин түсэб болон уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг хангаһан байна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Сэлэнгын аймагай Бага-Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй разрезэй коммунистнуудай ажал хэрэг энээниие батадхан гэршэлнэ. Разрезэй коммунистнуудай 90 гаран процентнь үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлмэрилхэ зуураа, ажалай үльгэр жэшээ харуулна, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ алхална, оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Шулуу нүүрһэ малтаха дүрбэн жэлэй даабариие энэ коллектив үнгэрһэн жэлэй июнь һарын һүүл багаар дүүргээ бэлэй.

Загарайн аймагай Шэнэ-

Бэрээнэй заһабариин заводой партийна эхин организациин тоосоото һунгалтын суглаан коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар боложо үнгэрөө һэн. Энэ предприятиин коммунистнууд, бүхы коллектив тодорхойлхы жэлэй түсэбтэ даабари болон социалис уялгые амжалта түгэсөөр дүүргэхын түлөө ехэ оролдолго гаргаа. Заводой 77 хүдэлмэрилэгшэд (тэрэ тоодо 11 коммунист) табан жэлэйнгээ даабариин болзорһоонь холо урид дүүргэхээр хүдэлжэ байна. Заводой коллектив продукци дамжуулан худалдаха, прицеп бүтээхэ, автомобиль, трактор, двигатель заһаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ улам арьбадхахын тула предприятиин партийна организаци ехэ оролдолго гаргана гэжэ Буряадай мебелиин, модо болбосоруулгын комбинадай партбюрогой секретарь Ф. Ф. Абросов тоосоото элидхэл дотороо тэмдэглээ һэн. Үйлэдбэриин үлэгдэлые шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар комбинат үнгэрһэн жэлдэ 35 мянган кубометр барилгын модо алмаһан, 40 мянга гаран түхэригэй нэмэлтэ олзо оруулһан байха юм. Ажал оньһожоруулһанай, мебель хабсаргаха технологи хубилгаһанай ашаар мебель бүтээдэг 2-дохи цех ажалайнгаа бүтээсэ 5 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа бшуу.

«Теплоприбор», Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй, локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно, судна бүтээлгын заводуудта, мүн бусад предприятинуудта болоһон партийна суглаанууд дээрэ научно-техническэ дэбжэлтэ хурдадхаха, ажалай эмхидхэл болон үйлэдбэри хүтэлбэрилгэ нарижуулха талаар ажахын хүтэлбэритэй хамта партийна организацинуудай бэелүүлһэн али олон хэмжээнүүд тухай дэлгэрэнгыгээр харуулагдаа.

Республикын промышленность бүхы дээрээ түргэнөөр хүгжэнэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлнэ, ажалай бүтээсэ ургана. Гэхэ зуура һайн үрэ дүнгүүдэй хажуугаар горитой дутагдалнууд ушарна. Зарим предприятинууд продукци гаргаха, худалдаха түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Гээгдэлдэ ороһон предприятинуудай партийна организациин байдал тушаа тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоо. Дутуу дунданууд тухай шүүмжэлэл гараһан, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудай бирагүйгөөр дүүргэлтэ болодог тушаа хэлсэһэн, партийна организациин зүгһөө захиргаанай ажал ябуулгые хинаха, хүтэлбэрилхы тушаалтадай харюусалга дээшэлүүлхэ эрилтэ һулаар табигдана гэжэ тэмдэглэһэн байна. Хангалтагүй хүтэлбэрэй, аша багатай хэрэгээ али болохоор сагаашуулхые хүсэгшэд эрид шууд зэмэлэгдэнэгүй. Иимэрхүү байдал-

тайгаар Клюевскэ леспромхозой, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой партийна суглаанууд үнгэрһэн байха юм. Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводто болоһон тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ ахалагша мастер П. В. Евсюков үгэ хэлэхэдээ, предприятиин партбюро кадрнуудые шэлэн томилхо, хубаарилан табиха асуудалда анхаралаа һулаар табина гэжэ шүүмжэлхы ажаглалта хэһэн байна. Зарим тушаалтад ажал хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандана. Бүхы коммунистнуудай хахадһаа олонинь заводой управлени болон техническэ таһагуудта хүдэлнэ. Харин сэхэ үйлэдбэри дээрэ тон үсөөхэн коммунистнууд ажаллана. Цехэй начальнигууд, мастернууд дааһан газартаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулна. Имагтал нимэ дутагдалһаа боложо, продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбтэ даабаряа завод дүүргэнэгүй.

КПСС-эй XXIV съездын хараалһан социально-экономическа программа бэелүүлхэ хэрэгтэ капитальна барилга ехэ һуури эзэлнэ. Манай республикын барилгашадай хэхэ хүдэлмэри нилээдгүй ехэ. Тиимэһээ барилгын эмхи зургаануудай, проектно-конструкторска албанай партийна организацинуудай, коммунистнуудай харюусалга тон ехэ гээд тэмдэглэлтэй.

Тодорхойлхы удха шанартай жэл түгэсэбэ. Гэхэ зуура барилгын зарим эмхи зургаанууд барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин жэлэй түсэбые дүүргээгүй. Үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай, байрын олон барилганууд саг соогоо ашаглалгада тушаагдаагүй байха юм. Барилгын олон эмхи зургаануудай гээгдэлдэ ехээр ороһон ушар хадаа имагтал ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай һулаар хүдэлһэнэй, барилгын хүдэлмэриие индустриальна гуримда оруулха, үйлэдбэри оньһожоруулха, алибаа шэнэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, алмалта, арьбалалтын ёһо гурим сахиха гол шухала асуудалнуудта анхаралаа муугаар табиһанай хойшолон болоно.

Буряадай барилгын управлениин 1-дэхи, 4-дэхи управленинүүдэй, «Бурятцелинстрой» трестын 590-дахи ПМК-гай, Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгын болон бусадай партийна организацинуудай суглаанай болоходо, коммунистнууд өөһэдынгөө коллективэй хүдэлмэридэ ушардаг дутагдалнуудые элирхэйлэн шүүмжэлһэн байна. Барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин коммунистнууд В. А. Белобородов, Ф. Л. Болонев гэгшэд манай коллективтэ ажалай эмхидхэл ехэ муу байдалтай, зөөри гамнаха, арьбалха гэжэ оролдоногүйбди, барилгын материалнууд муугаар хадагалагдана, гэмтэлдэ ороно гэжэ хэлээ һэн.

Октябрьска, Железнодорожно, Прибайкалиин, Кабанскын болон бусад районуудта болоһон суглаанууд дээрэ үгэ хэлэгшэд хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгын хэрэг, үйлэдбэриин шанар улам һайжаруулха эрилтэ табяа. Ажахын, совет эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха, хүтэлбэрилхы кадрнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалнуудта анхарал хандуулагдаа.

Тарян болон мал ажалые улам хүгжөөхэ асуудалнууд колхоз, совхозуудай партийна тоосоото суглаанууд дээрэ үргэнөөр зүбшэгдөө. 1974 оной түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Мал ажал болон бусад һалбаринуудые улам томоддхохо, тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ хэрэг хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөхэ, ажал эмхидхэхэ, һуудал байдал һайжаруулха гол оньһон мүн гэжэ Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хяагтын, Яруунын болон бусад аймагуудта болоһон партийна суглаанууд дээрэ заагдал. Тиихэтэеэ хамта энэ хэмжээ ябуулгые саашадаа үргэнөөр ябуулха эрилтэ табигдаһаниинь тон зүб.

Коллективүүдэй үйлэдбэриин байдалда үзүүлэгдэдэг партийна нүлөө улам үргэдхэхэ, партийна эхин организацинуудай, партийна бүлэгүүдэй эмхидхэхы үүргые дээшэлүүлхэ шухала байһан тушаа олон суглаанууд дээрэ тэмдэглэгдээ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Д. Д. Данзановагай хүтэлбэрилдэг Сэлэнгын совхозой Ехэ-Сагаанай һү һаалиин фермын партийна бүлэгэй хүдэлмэри отделениин партийна тоосоото суглаан дээрэ һайшаагдаһан байха юм. Энэ бүлэгэй коммунистнууд коллективэйнгээ дунда эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг, малшадай дунда социалис мүрысөө үрэ дүн һайнтайгаар эмхидхэдэг баян дүй дүршэлтэй. Түс коллектив һү гүрэндэ тушааха 1974 оной гүрэнэй түсэбые ноябрь һарада дүүргээ һэн. Аймаг соогоо эгээл ехэ һү абадаг фермэ гэжэ суурида гаранхай.

Республикын колхоз, совхозуудай коммунистнууд сабшалан, бэлшээри һайжаруулха, тэжээл ехээр абадаг болохо, элдэб үтэгжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулаа. Малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ, хабарай тарилгын хүдэлмэридэ эрхимээр бэлдэхэ гээшэ хүдөөгэй коммунистнуудай гол хэрэгынь болоно. Хүтэлбэрилхы дунда шатын, мүн механизаторнуудай кадрнуудые бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табиха асуудалнууд партийна организацинуудай үдэр бүриин анхарал доро байха ёһотой.

Социалис мүрысөөнэй эмхидхэл, тэрэниие хүтэлбэрилгэ һайжаруулха эрилтэ табигдаһаниинь тон зүб. Тиихэдээ ажалшан бүхэниие мүрысөөндэ хабаадуулха, мүрысөөнэй ябасые шадамараар харуулха, материальна болон моральна урмашуулгые зүбөөр хэрэглэхэ талаар партийна организацинуудай хэхэ хүдэлмэри улам нарижуулагдаха ушартай байһыень коммунистнууд элирхэйлэн заагаа.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна организацинуудай улам бэхижэхэ, тэдэнэй нүлөөгэй бүри үргэдэхэ ябадалда коммунистнуудай партийна документнүүдые һэлгэхэ эмхидхэлэй-политическэ хэмжээ ябуулгын гүнзэгы удха шанартай байһые коммунистнууд тоосоото һунгалтын суглаан дээрээ тон зүб тэмдэглээ. Энэ хэмжээ ябуулгые эмхитэйгээр үнгэргэһэнэй ашаар партийна хүдэлмэриин улам һайжарһан, коммунистнуудай эдэбхиин хүгжэһэн, журамай бэхижэһэн баримтанууд барагдашагүй ааб даа.

Гэхэтэй хамта коммунистнуудай эдэбхи эрмэлзэл улам хүгжөөхэ, журам шангадхаха, туйлаһан һайн хэрэгээ бүри арьбадхаха зорилготойгоор саашадаа хэхэ, бүтээхэ хүдэлмэри үшөөл ехэ гэжэ тэмдэглэгдээ. Дааһан хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг, журам һулатай, эдэбхи багатай коммунистнууд манай дунда үшөөл ушардаг. Тиимэ хүнүүдтэй ходо хөөрэлдэжэ байха, партиин Уставай эрилтэнүүдые хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тухай тоосооень зүбшэжэ байха эрилтын табигдаһаниинь угаа зүб гэжэ тоолохо шухала.

Партийна шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые ходо хинажа байха гээшэ парти доторой хүдэлмэриин эгээ нэгэ гол шухала хэрэгынь болоно. Энэ талаар захиргаанай ажал ябуулга хинаха эрхээ партийна организаци бүхэн зүбөөр, ёһо соонь хэрэглэхэ эрилтэ мүн лэ табигдаа. Үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгын, ниитэ политическэ хүдэлмэри бүри һайжаруулха тухай коммунистнууд һанал бодолоо үгүүлһэн, ажаглалта хэһэн, дурадхалнуудые оруулһан байха.

Тоосоото һунгалтын кампаниин үедэ коммунистнуудай оруулһан дурадхалнуудые, шүүмжэлхы ажаглалтануудые КПСС-эй райкомууд, партком, партбюро болон секретарьнар саг соонь согсолжо, хүсэндэнь хүргэхэ хэмжээ абаха уялгатай байһаниинь элитэ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, тэндэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд хадаа партийна организацинуудай дайшалхы программань, шиидхэхэ гол хэрэгынь болоно. Тоосоото һунгалтын суглаануудай үедэ согсологдоһон дүй дүршэлөө улам нарижуулан, коммунистнуудай эдэбхи эрмэлзэл, үүсхэл, оюун бодолые, КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые юһэдэхи табан жэлэй түсэб бүхы дээрэнь амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ элсүүлхэ гээшэ партийна организаци бүхэнэй гол зорилгонь болоно.

Б. АЮРОВ,
КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо.

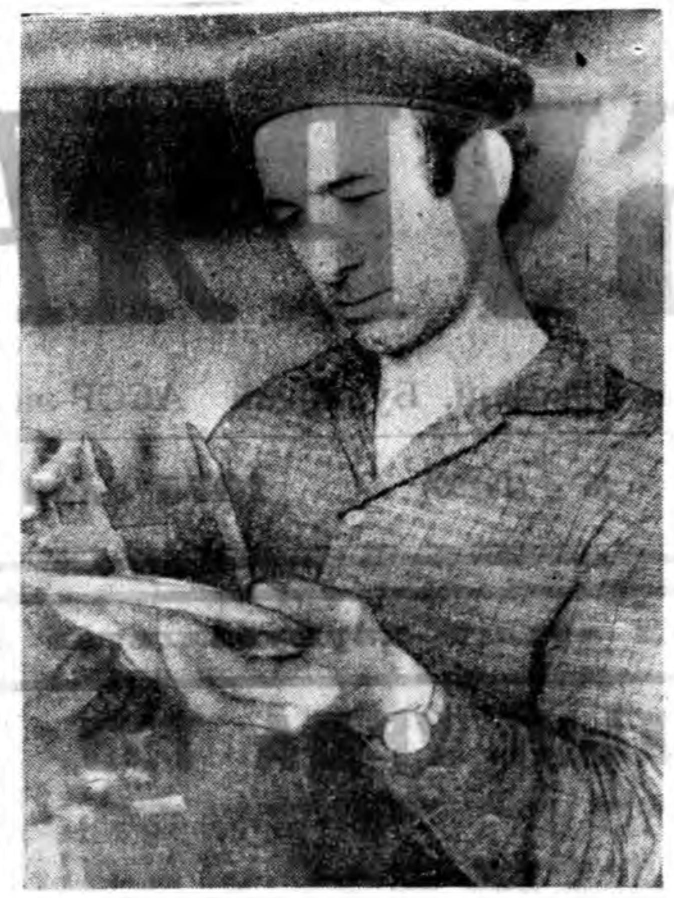

«Теплоприбор» заводой 300 гаран хүн 1975 оной түсэбөөр хүдэлмэрилнэ. Станок дээрэ 10-аад гаран жэл хүдэлжэ байһан Николай Николаевич Иванилов тэдэнэй тоодо оролсоно.

Тэрэ механическа цехэй мэдээжэ токарь Дмитрий Лупанович Разуваевай үүсхэлые дэмжэлсэһэн хүнүүдэй нэгэн болоно.

Нүхэр Иванилов энэ жэлэй октябрь һараһаа эхилээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр продукци гаргаха, табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэл зургаан һара соо дүүргэхэб гэһэн уялгаяа эдэбхитэй дүүргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. Н. Иванилов ажал дээрээ.

Д. БАЛДАНОВАИ фото.

Анхааргты: түрүү арга

УРДАНЬ ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ТЭЖЭЭЛ

Хүнэй эдеэ хоолдо ородоггүй элдэб ургамалнуудай үлэгдэлһөө тэжээлэй белок буйлуулан абаха онол арга манай орон дотор түрүүшынхеэ шиидхэгдэбэ. Орловско областиин «Володарский» совхоздо баригдаһан тусхай заводской түхеэрэлгэдэ таряанай һолоомо модоной хибэдэһэн хоёрые буйлуулан хэрэглэжэ, тэрээнһээ малай тэжээлдэ орохо белок гаргадаг болоо.

Энэ һонирхолтой онол арга тухай хөөрэжэ үгэхыень Московско микробиологиин институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ **В. И. Литовченкодо** ТАСС-ай корреспондент хандаһан байна.

— Хэнэйшье мэдэһээр манай орон дотор, хилын саанашье фермэнүүдтэ малай тэжээлдэ белок дуталдажа, тэрээнһээ уламжалан, үбһэ тэжээл үлүү ехээр гаргашалагдадаг, мал ажалай продукциин өөрынь үнэ сэн ёһоор хямдардаг гээшэ, — гэжэ нүхэр Литовченко хөөрэнэ.

Ой модоной болон хүдөө ажахыда абтадаг элдэб ургамалнуудай үлэгдэл, хаядаһанһаа микробиологическа синтез гаргажа, белок бии болгон буйлуулха ехэхэн арга боломжо бии гэжэ эрдэм наука гэршэлэн харуулна. Тиимэ үлэгдэл, хэрэгсэлнүүдшье хаа хаанагүй бии. Хараад үзыт даа, ургаса хуряаһанай һүүлдэ таряалан дээрэ хэды ехэ һолоомо һошо, кукурузын, хлопчатнигай эшэ, үндэһэн, огородой ургамалнуудай намаа набша үлэдэг гээшэб. Жэшээнь, гансахан үһа нуурай ожорһо, хулһан аяар 5 миллион гектар газар эзэлнэ ха юм.

Ямар арга, ямар материал хэрэглээ һаа, таряалан дээрэ хаягдадаг ургамалай эдэ үлэгдэлнүүдһээ тэжээлэй белок буйлуулан абахаб гэжэ эрдэмтэд бодожо үзөө. Түрүүн ургамалай үлэгдэлһөө глюкозо гаргажа, тэрэнһээ белок болгохо шадалтай микроорганизмуудые бии болгообди.

Тиигээд байхадаа, түбхын түрүүн тэжээлэй белогые биосинтезээр хангаха асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй байгаа. Тиимэ зүйл буйлуулан гаргаха түхеэрэлгэ «Володарский» совхоздо тодхогдоо һэн. Энэ онсо түхэлтэй завод жэл соо мянган тонно биологическа зүйл үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэтэй юм.

Тэрэниие иимэ гуримаар абадагбди. Химическэ цех соо һолоомо хюрөөгэй хибэдэһэн хоёрые буйлуулжа, глюкозо гаргаха түхеэрэлгэ бии. Тэрэнь биосинтез бии болгохо цехтэ оруулагдажа, мантан ехэ тогоонууд соо үнөөхи глюкозомнай хэгдээд, азот, кали, фосфороор шанаржуулагдана. Удаань энээн соо микроорганизмуудые хэдэг юм. Тэдэ микроорганизмууд өөрөө углекислэ газ гаргажа, айхабтар түргэнөөр олошорно. 30 шахуу градус халуун болоходонь, тогоонууд соо байһан зүйл бусалжа, хөөһэтэжэ, бурдууг боложо эхилдэг. Тэрэ бурдуугые тусхай хүсэ ехэтэй сепаратор соо хэжэ худхан эһээгээд, шэмэтэй һайн, үнэтэй тэжээл болгон гаргана. Тиимэ тэжээлэй килограмм бүхэндэ 550 грамм протеин байдаг. Мүн тэрээн соонь бүхы хэрэгтэй аминокислотатай хахад килограмм белок байдаг юм.

Энэ шэнэ тэжээлэй хэр ашаг шэмэтэйе сэгнэжэ үзэхын тула хэдэн сабуулбари хэрэгтэй. Һолоомо буйлуулжа абаһан нэгэ тонно биологическа тэжээлдэнь талха таряанайхиһаа хоёр дахин ехэ белок байна.

Теэд тиимэ тэжээлые үхэр мал хэр эдихэ гээшэб гэһэн асуудал гарана. ВАСХНИЛ-ай туршалгын ажахыда тиимэ тэжээлые үхэрнүүдтэ, гахайнуудта, тэжээмэл ангуудта, загаһанда эдюулжэ үзэхэдэнь, ехэл амтархан, дуратай эдидэг байба. Белок элбэгтэй тиимэ тэжээл эдиһэн үхэр, гахай, шубууд шэгнүүрээ хоёр дахин түргэнөөр нэмээнэ. Мүн үбһэ тэжээлшье урдынхиһаа һураггүй бага гаргашалагдана. Богонёор хэлэбэл, урдань үйлэдбэридэ мэдэгдээгүй байһан энэ тэжээлые зүбөөр хэрэглээ һаа, малай эдихэ үбһэ хоол арьбанаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр гаргашалжа, ехэ продукци абаха, ой модоной ажахын, газар таряалангай элдэб үлэгдэл, хаядаһые гүйсэд ашаглаха арга олгоно.

(ТАСС).

Москва.

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Галуута-Нуур станциин түмэр замай узелай локомотивна депогой коллектив (начальнигынь З. П. Грабарь, парторганизацинь секретарь А. В. Ежов) түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ эрхим амжалтануудые туйлана. Эбтэй эетэй энэ коллектив байгша оной ашаа шэрэлгын, ашаг олзо абалгын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын даабари үлүүлжэ байна. Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ социалис мүрысөө үүсхэһэн энэ коллектив 11 һарынгаа түсэбые үйлэдбэриингөө бүхы талаар Октябриин һайндэрэй урдахана дүүргээ һэн.

Депогой коллектив түсэбтэ табан жэлэй һүүл багта тепловозые суудхэ бүри 500 километр ябуулдаг болохын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байна. Машинистнүүд А. Б. Чекардин, Г. А. Лазарев, В. В. Брянский болон бусад мүнөө суудхэдэ 484 километр дабадаг болоо. Бүхы локомотивна бригадануудые эдэнэрһээ жэшээ абхуулха гээшэ депогой хүтэлбэрилэгшэдэй шухала зорилго болоно.

Түлишэ алмалга эгээл орёо асуудал болонхой. Олон шалтагаануудһаа уламжалан, түлишэ хэмһээ үлүү гаргашалагдадаг. Түлишын аппаратурые муу шанартайгаар заһабарилга, машинистын хэр зэргэ дүй дүршэлтэй байһаниинь эндэ нүлөөлдэг, тэрэшэлэн олон юумэн диспетчерскэ албанһаа дулдыдадаг. Харгыда зогсолго мүн мүн лэ ехэ тойботой. Хүндэ ашаатай состав замдаа үсөөн зогсодог һаа, түлишэ багаар гаргашалха байгаа.

Түлишэ алмаха асуудалые һайнаар шэнжэлээд, түлишэ гаргашалха талаар зохихо нормо тогтоохыень коммунист Г. Максимовта даалгагдаа һэн. Энэ нүхэрнай дүй дүршэлтэй машинист, олон жэлдэ инструкторааршье хүдэлһэн. Георгий Тимофеевич Максимов машинистнүүдтэй аян замда ябалсажа, хүдэлмэриин элдэб янзын зохё байдалда түлишэ гаргашалгые ажаглан хэмжэжэ шэнэ, таарамжатай нормо тогтоогоо, депогой машинистнүүдые суглуулжа, зүбшэл заабари үгөө. Мүнөө энэ асуудалаар зарим тэды дүн гармаар. Хэрбээ жэлэй түрүүшын кварталда 290 тонно түлишэ үлүү гаргашалагдаһан, тэрэнь жэлэй түрүүшын хахадта 334 тоннодо хүрэһэн байбал, гурбадахи кварталда 225 тонно түлишэ алмагдаһан байха юм.

— Бидэнэр бүхы депогоороо социалис уялгынгаа ёһоор жэлэй дүүрэтэр үшөө 200 тонно түлишэ алмаха гэһэн үгэдөө хүрэхэл байхабди. Түлишэ алмалгын түлөө тэмсэл үргэлжэлһөөр, — гэжэ депогой парторганизациин секретарь нүхэр Ежов мэдүүлбэ.

Уралан нарижуулга, ухаалан зохёолго хадаа алмалтын түлөө тэмсэлэй зайлашагүй арга нүхэсэл мүн. Депогой түлишын аппаратурын цехтэ уралан нарижуулагша Иван Иванович Ощепков үнинэй ажалладаг. Тэрэ тушаалта хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг, хүдэлмэриингөө түлөө саг үргэлжэ һанаагаа зобожо, оролдолго гаргажа ябадаг юм. Тепловозуудай түлишын аппаратура хадаа нарин нягта аппаратура гээшэ. Эгээл тиимэһээ нүхэр Ощепков детальнуудые нарин нягтаар шалгажа, заһабарилгын шанар һайжаруулхын тулада үнэтэй дурадхалнуудые оруулдаг, элдэб нарин, шухала хэрэгсэлнүүдые өөрынгөө гараар бүтээдэг. Иван Иванович түлишын аппаратурые заһабарилхадаа, һара соо нормо хахадые дүүргэнэ. Аха нүхэртэеэ хамта комсомолец В. Васильев ажалладаг. Иван Ощепков залуу нүхэртөө зүбшэл заабари үгэжэ, һайнаар һургана, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые дамжуулан үгэнэ. Механическа цехэй токарь, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан Борис Дмитриевич Иванов, мастер Юрий Иннокентьевич Хлебодаров, слесарь-электрик Павел Петрович Пономарев гэгшэд бэрхэ уралан нарижуулагшад, һурган хүмүүжүүлэгшэд байһанаа харуулаа.

Ашаглалгын цех хадаа депогой шухала участогуудай нэгэниинь юм. Табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ коллективэй абаһан социалис уялгануудые дүүргэлтэдэ энэ цехэй хүдэлмэришэд ехэхэн оруулалта хэжэ байна. Хүндэ ашаатай составуудые бэрхээр жолоодоһоной, гүйдэлыень түргэдхэһэнэй ашаар лэ ашаа шэрэхэ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ болохо. 1973 оной 10 һара соо поезднуудай дунда зэргын гүйдэл часай 45 километр байгаа һаа, үнгэрһэн жэлдэ 46,6 километр болоо.

Тепловозуудай түрүү машинистнүүд Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер Александр Борисович Чекардин, Санжа Дамбаевич Айсуев, Иннокентий Федорович Гарманов, Георгий Алексеевич Лазарев, Василий Васильевич Брянский гэгшэд энэ талаар даабаринуудаа саг үргэлжэ дүүргэнэ. Тепловозой хүсэ шадалые шадамараар хэрэглэһэнэй ашаар энээниие туйлана гэхэдэ, алдуу болохогүй. Депогой хүтэлбэрилэгшэд залуу машинистнүүдые эдэ нүхэдтэ даалгажа, тэдэнэй дүй дүршэлые халан абхуулдагынь һайшаалтай.

Бэрхэ машинистнүүд рейс бүхэнэй удаа тэрэнэй ямараар үнгэрһэниие залуу нүхэдтөө тайлбарилан ойлгуулдаг. Өөрөө шадаха һаа, бусад нүхэдөө һурга гэһэн гуримаар энэ депогойхид хүдэлдэг ха юм. Нёдондо техникум, дунда һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр олохон залуушуул тепловозой цехтэ ажаллахала ерэнхэй. Залуушуул барандаа дүй дүршэлтэй нүхэдэйнгөө хүтэлбэри доро хүдэлдэг, хүмүүжэдэг юм. Жэшээнь, машинист-инструктор Леонид Андреевич Шуженков, машинист Зинур Латыпович Салимов гэгшэд залуушуулые угаа ханамжатай һургадаг. Тэрэшэлэн цехэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Георгий Тимофеевич Максимовһаа ажалайшье, ажабайдалайшье асуудалнуудаар зүйтэй зүбшэл, туһаламжа ямаршье сагта абажа болохо. Машинистнүүдэй бүхы туһалагшанар — залуушуул. Аха нүхэдынь тэдэнэй мэргэжэлээ шудалха хэрэгтэнь эсэгэ мэтэ энхэргы ёһоор туһална. Машинистын туһалагшанарай дундаһаа локомотив жолоодохо эрхэтэй олохон залуушуул урган гарана.

Галуута-Нуурай узелай депогой коллектив жэлэйнгээ үйлэдбэриин түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, табан жэлэйнгээ түгэсхэхы жэлдэ оронхой.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

Хоёр жэлэй саада тээ һэн. Ивалгын ОПХ-гай үнинэй механизатор Василий Бальжирович Эрдынеев тиихэдэ шахамалнуудай гүүртэдэ ажаллахаяа ерээ һэн. Гэрэ гэһэнһээ хойшо Василий Эрдынеев үхэршэн Николай Цыремпиловтэй хамта гурбан һүрэг мал шахан таргалуулжа, мяханай комбинадта тушаагаа. Мүнөө үхэршэд 100 хашараг даажа абаад, шахажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үхэршэд В. Эрдынеев (зүүн гарһаа), Н. Цыремпилов.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

РОССИН[…] АВТОНОМИ[…] РЕСПУБЛ[…] КАНУУДТ[…]

МАНТАН ТОМО ША[…]

Заполяридахи «Ворг[…]ская-1» гэжэ мантан […] шахтын барилга дээрэ […] мышленна барилгын […] онол арга амжалтатайгаа[р] […]рэглэгдэжэ байна. Шахта[…] рэхи байшангай фундам[…] барилгын хүдэлмэриие […] стволой барилгатай суг […] хэ гэжэ бүлэг инженер[…] шиидэһэн байгаа.

Барилга ба хабсара[…] бүхы хүдэлмэри хурдан […] гэнөөр ябуулагдана. Мэрг[…] тэдэй тооложо үзэһэнэй […] шэнэ онол арга хэрэглэ[…] ашаар лэ энэ шахтын б[…] гын болзор хахад жэлээр […] болгогдожо, 700 мянган […] риг алмаха арга олдохо[…] на. Түс шахтын түрүү[…] ээлжээн табан жэлэй тү[…] хы жэлдэ ашаглалгада […] лагдаха юм.

«Воргашорская-1» […] шахта һайн шанартай […] логдодог шулуу нүүрһэ […] тан абадаг мантан томо ш[…] нуудай нэгэн болохо юм. […] хэбтэшын нөөсэ 244 ми[…] тонно гэжэ тоологдоно. […] шахтаһаа жэл соо 4.500 […] ган тонно гэхэ гү, али су[…] дэ 15 мянган тонно […] нүүрһэ абажа байхаар […] лэгдэнхэй. Энэнь «Вор[…] уголь» гэһэн үйлэдбэрии[…] гэдэлэй бүхы шахтану[…] мүнөө абтадаг шулуу нү[…] нэй гурбанай нэгэ хубинь […]лоно.

Шулуу нүүрһэнэй […] предприяти мүнөө үеын о[…] түхеэрэлгэнүүдээр ханг[…] жа, үйлэдбэриин ехэнхи […] бинь автомат аргаар бүтэ[…] дэг байха юм.

Э. ВАСИЛЬЕ[…]
ТАСС-ай кор[…]

Воркута.

АЛМАЗ «ХҮДЭЛНЭ»

Кабардино-Балкарай […] номито республикын Т[…] городтохи Ленинскэ комс[…] лой нэрэмжэтэ алмазаар х[…] дэг хэрэгсэлнүүдые бүт[…] заводто прецизионно рол[…] дые хэхэ шэнэ цех аша[…] дажа эхилбэ. Тиимэ рол[…] даар машинануудай эгээ […] нягта деталь сэбэрлэгдэн […] тээгдэдэг юм.

Алмазаар хэгдэһэн х[…] сэлнүүдые һая болотор […] хонь бэрхэтэй байдаг һэн. […] ноо металл болбосоруу[…] үйлэдбэридэ тэрэниие х[…] лэдэггүй предприяти о[…] гүйт. Тиимэ хэрэгсэлнүүд […] түлэб Терек хотодо бүт[…] нэ. Эндэ бүтээгдэһэн […] нягта хэрэгсэлнүүд оронoй[…] хэдэн зуугаад предприятин[…] та, хилын саанахи хорёо[…] рэндэ эльгээгдэдэг боло[…] Алмазаар бүтээгдэһэн ин[…] мент хэрэглэһэнэй ашаар […] ногууд үрэ ехэтэйгээр а[…] лагдана, бүтээгдэһэн про[…] циин шанар эрид һайжар[…]

Кабардино-Балкарай […] алмазна карандашну[…] үрэмдэлгын түхеэрэлгэдэ […] рэглэгдэдэг коронконуудые […] лон бусад түхеэрэлгэну[…] бүтээдэг юм. Тэдэнэй о[…] хинь научно-шэнжэлгын […] ститудай эрдэмтэдтэй х[…] бүтээгдэжэ эхилһэн байг[…]

Шэнэ цехэй ашаглаг[…] эхилһэнэй ашаар эндэ […] дахин ехэ продукци бүтэ[…] дэг болохоор хараалагдана.

Э. МАЛЬБАХОВ
ТАСС-ай кор[…]

Нальчик.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ГАРААР БҮТЭЭГДЭ[…]

Петрозаводскын выст[…] нүүдэи 3 залай үүдэндэ […] дэхээ эрмэлзэжэ байһан […] нэй дүрэ харуулһан эмб[…] табигдаба. Эндэ республи[…] залуушуулай научно-техн[…]скэ творчествын выст[…] нээгдэнхэй. Түс выстав[…] олон экспонат табигдажа, […] конструкторнуудай а[…] эли тодоор харуулһан бай[…]

Энэ выставкэдэ хүд[…] олон модель табигданхай. […]шээнь, трактор-амфибий, […] һа хэдэг машина, хэдэн […] агрегат ба станогууд выст[…] харагшадай анхарал ехэтэ[…]тана. Эдэ бүгэдые сту[…]нэр, ГПТУ-нуудай һураг[…] пионернүүд уралан бүт[…] байна. Ерээдүйн хүдэл[…]шэд, инженер болон те[…] гүүд предприятинуудта […] лай практика гараха […] иимэ машина, түхеэрэлгэ[…] дые бүтээнэ гээшэ.

Карелиин уралан нари[…] лагшад табан жэлэй эхи[…] хойшо 24 миллион тү[…] алмаха дурадхалнуудые ор[…] һан байна. Республикын […] уралан нарижуулагшадай […] бэнэй нэгэ хубинь комсо[…] шууд болон залуушуул б[…] но.

Н. МИЛОВ,
ТАСС-ай корр.

Петрозаводск.

Политическэ хөөрэлдөөн

ГҮН ГҮНЗЭГЫ ХУБИЛАЛТА

КПСС-эй XXIV съезд совет обществын социально-ангиин байгуулалта тухай

КПСС-эй XXIV съезд со... ет обществын социально-... кономическа хүгжэлтын ...суудалнуудые шиидхэхэ ...рэгтэ эрдэм наукын үн-... һөөр, комплексно ёһоор ...ндаха үльгэр жэшээ ха-... уулһан байна. Совет об-... ществын социально-ангиин ...йгуулалта тухай асуудал ...с съезд дээрэ тодорхой-... юр шэнжэлэгдэн харуу-... лгдаа һэн. Коммунис пар-... ин политика совет обще-... вын ангинууд ба социаль-... бүлэгүүдэй хоорондоо ...хэсэн дүтэлэлсэхэ, манай ...адай бата нэгэдэлые саа-... адань бэхижүүлхэ хэрэг-... нүлөөлдэг. Тиихэдээ ма-... й парти Совет засагай ...элнүүдтэ болоһон туйлай ...э социально-ангиин хуби-... лтануудта түшэглэнэ. ...э жэлнүүдтэ дарлагша-... н ангинууд усадхагдаһан ...йна. Хүдэлмэришэн анги ...колхозно таряашан илан ...ндаһан социалис общест-... н ангинууд боложо то-... роо. Социализмын хүг-... лтэдэ ондоо ангинууд ...іха ёһогүй. Энэниие үн-... элэн совет обществодо ...циальна гүнзэгы хубилал-... нууд болоо ха юм. Хүдэл-... ришэн анги, колхозно ...ряашад нэгэ уг зорилго-... , нэгэ зорилго хамта-... а бэелүүлдэгынь мэдээ-... . Гэхэтэй хамта, совет ...теллигенци манай обще-... водо улам ехэ үүргэ ...үргэдэг боложо байнхай.

Пропагандистнууд энэ ...ыэ тайлбарилхадаа, ма-... й орон дотор социализм ...йгуулгын жэлнүүдтэ хү-... дэлмэришэн ангиин хүгжэл-... дэ болоһон хубилалтанууд ...хай, социализм ба комму-... изм байгуулхын түлөө тэм-... лдэ хүдэлмэришэн анги ...хадаа ударидахы хүсэн ...хооб гэжэ нэн түрүүшээр ...эрэхэ ёһотой болоно.

Социализм байгуулгын ...элнүүдтэ хүдэлмэришэн ...нги улам түргэнөөр ур-... а. Хэрбээ СССР-тэ 1913 ...до бүхы хүн зоной дунда ...дэлмэришэн ангиин тоо ...,6 процент болодог бай-... һаа, 1939 ондо — 33,5, ...959 ондо — 49,5, 1973 он-... — 60,3 процент болото-... о ургаһан байна. СССР-... национальна районууд-... промышленностиин хур-... н түргэнөөр хүгжэһэнэй ...аар хүдэлмэришэдэй тоо ...ээр олошороо. Буряад ...оной промышленностиин ...гжэлтые харуулһан тоо-... удые пропагандист дур-... жа болохо байна. 50 жэ-... й туршада, 1923 онһоо ...973 он хүрэтэр Буряадай ...омышленна үйлэдбэри ...0 дахин, хүдэлмэришэ-... эй тоо 75 дахин ургаа. ...эрбээ революциин урда ...ю ород арад гол түлэб ...дэлмэришэд байгаа һаань, ...үлээрнь хүдэлмэришэн ...ги олон үндэһэ яһатан-... а бүридэжэ эхилээ. Жэ-шээлхэдэ, 1939 онһоо 1959 он болотор буряад хүдэлмэришэд яһала олошороо. Энэ хугасаа соо буряад электригүүдэй тоо 6,7 дахин ургаһан байна.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда хүдэлмэришэн ангиин үүргэ улам ехэ болохо байна. Партиин XXIV съездын гаргаһан энэ тобшолол тон ехэ удха шанартай. Хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэ ниитэ хүгжэлтын бодото байдалай хуули ёһын үрэ дүн гээшэ. Обществын хүгжэлтын мүнөөнэй үе сагта хүдэлмэришэн ангиин үүргэ доошолно, үгы боложо байна гэһэншүү элдэб янзын ревизионис баталалгануд эндүү гэжэ СССР болон бусад социалис оронуудай түүхэтэ хүгжэлтэ гэршэлнэ.

Хүдэлмэришэн анги ниитын үйлэдбэриин гол һалбаринуудта ажаллажа, ниитын баялигуудай диилэнхи ехэ хубиие үйлэдбэрилнэ. Хүдэлмэришэн анги болбол социалис үйлэдбэриин гол хүсэн социалис мүрысөөе эмхидхэн ударидагша мүн. Манай орон дотор социализм байгуулгын жэлнүүдтэ хүдэлмэришэн анги хүтэлбэрилхы үүргэеэ дүүргэээ, 50 жэлэй турша соо гүрэниие хүтэлбэрилхэ дүй дүршэлтэй болоо.

Коммунизм байгуулгын үедэ хүдэлмэришэн ангиин юрэнхы соёл болбосорол, эрдэм һургуули, социалис мэдэрэл, политическэ эдэбхи үүсхэл, тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргэ улам ехэ болоно. СССР-тэ дунда ба дээдэ һургуулитай хүдэлмэришэдэй тоо 1939 ондо 8,4 процент болодог байгаа һаа, 1972 ондо 64 процент болоһон байна. Манай республикын мянган хүдэлмэришэн бүридэ 1959 ондо дээдэ, хүсэд бэшэ дээдэ һургуулитай 51 хүдэлмэришэн хүртэдэг байгаа һаа, 1970 ондо энэ тоонь 130-да хүрэһэн байна. Научно-техническэ дэбжэлтын нүлөөн доро ухаан бодолой ажал улам ехэ һуури эзэлдэг болоо. Тиигэжэ ухаан бодолой ба бар хүсөөр хэгдэдэг ажалай хоорондохи илгаа улам доошолжо байна.

Тиимэ болохолоороо совет хүдэлмэришэн ангиин бүридэлдэ болоһон ехэ хубилалтанууд социальна талаараа нэгэ обществодо дамжан орохо хэрэгтэ нүлөөлдэг шуу.

Хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэ хадаа манай обществодо таряашадай һууриин, тэдэнэй ажалай удха шанарые нэгэшье доошолуулнагүй. Оронойманай хүдөө ажахы эдеэ хоолоор, хүнгэн промышленностиие түүхэй эдээр хангадаг гол гуламта болоно гээшэ. Гэхэтэй хамта, совет общество дотор таряашадай эзэлдэг удельнэ хэмжээн доошолжо байна. Энэньшье ойлгосотой. Юундэб гэхэдэ, хүдөө ажахын үйлэдбэри элдэб янзын оньһон техникээр хангагдажа байна бшуу. Эндэ иимэ жэшээ дурдая. Манай орон дотор социализм байгуулжа эхилхэдэмнай хүдэлмэришэн бүхэндэ 5—6 таряашан хүртэдэг байбал, 1970 ондо нэгэ колхозник бүридэ гурбан хүдэлмэришэн хүртэжэ байба. Тиигэжэ таряашанай ажал хүдэлмэришэнэй ажалтай улам дүтэ боложо байнхай. Хэрбээ 1939 ондо дунда ба дээдэ һургуулитай колхознигууд 1,8 процент болодог байгаа һаань, 1972 ондо 44 процент болоһон байна. 1959 онһоо 1970 он хүрэтэр саг соо 1000 хүн бүридэ хүртэдэг дунда ба дээдэ һургуулитай колхознигуудай тоо хоёр дахин ургаа. Хүдэлмэришэн анги ба таряашан социалис нэгэ үндэһэ һуури дээрэ түшэглэдэг тула хоорондоо нягта холбоотой болоно. Мүнөө үеын аграрно-промышленна комплекснууд хүдөө нютагуудай ба хото городуудай хоорондохи нягта холбоое гэршэлнэ. Иимэ комплекснуудые хүгжөөһэнэй ба бэхижүүлһэнэй ашаар хүдөө нютагуудта болбосон түхэлтэй гэр байрануудые, соёл культурын, үхибүүдэй эмхи зургаануудые болон амаралтын байшангуудые бодхоохо арга олдоно. Манай партиин үүсхэлээр орон доторнай городой түхэлэй тосхонууд хүдөө нютагуудта бодхоогдоно. Эдэ бүгэдэ совет таряашанай социальна түхэл шэнжые хубилгаха байна бшуу.

Хүдэлмэришэн анги ба таряашадай хоорондохи нягта холбоон совет обществын ажабайдалдахи социальна бүхы хубилалтануудай гол шата болоно. Гэхэтэй хамта хүдэлмэришэн анги совет интеллигенцитэй нягта холбоотой байна бшуу. Пропагандист хадаа совет обществын социальна байгуулалтада интеллигенциин дүүргэдэг үүргые харуулха ёһотой. Социализм ба коммунизм байгуулгын шатада ухаан бодолой ажал хэдэг хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олошоржо, ухаан бодолой ба бар хүсөөр ажал хэдэг хүнүүдэй хоорондохи холбоон улам бэхижэнэ. СССР-тэ 1926 ондо 3 миллион хүн ухаан бодолой ажал эрхилдэг байгаа һаань, тэрэ тоонь 1970 ондо 30 миллион болоһон байна. Энэ хубилалтань манай оронойнациональна районуудта, тэрэ тоодо манай республикада сэхэ хабаатай. Дээдэ эрдэмтэй буряад мэргэжэлтэдэй тоо 1923 онһоо 1939 он болотор 30 дахин ургаһан байна. Манай республика 10 мянган хүн бүхэндэ хүртэдэг студентнүүдэй тоогоор Япон, ФРГ, Англи, Италиие ахижа гараа.

Инженерно-техническэ хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, экономистнууд, эрдэмтэд, уран зохёолшод, искусствын ажал ябуулагшад болон бусад интеллигенциин тоодо орно. Социализмын эрхэ байдалда интеллигенци хүдэлмэришэд ба таряашадһаа нэмэжэ, бодото арадай интеллигенци болонхой. Юрэнхыдөө хэдэг ажалһаа уламжалан интеллигенци анги болодоггүй, харин социальна онсо бүлэг гэжэ тоологдохо ёһотой.

Бар хүсөөр ажал хэдэг хүнүүдэй, ухаан бодолой ажал хэдэг хүнүүдэй хоорондохи илгаагай усадхагдаха бүри хүдэлмэришэд ба таряашад, тэрэшэлэн социалис обществын бүхы гэшүүд интеллигенци болохо гү гэһэн асуудал табигдажа болохо. Үгы ааб даа. Ухаан бодолой, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалай хоорондохи илгаа, хүдөөгэй ба хото городуудай ажалшадай хоорондохи илгаае усадхаха зорилго табигдадаг байбашье, иимэ тобшолол хэжэ болохогүй байна. Социалис обществын социально-ангиин байгуулалтын хубилха ябадал социальна нэгэ бүлэгүүдэй орондо нүгөө бүлэгүүдые бии болгохо бэшэ, харин ангинууд ба социальна бүлэгүүдые саашадань хүгжөөлгын замаар бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ пропагандист шагнагшадтаа тайлбарилха ёһотой. Совет обществын социальна бүлэгүүд нэгэ уг зорилготой, нэгэ ажалтай, арад зоной аша туһада алба хэдэг ангинууд болоно. Энээнэй үндэһөөр бүхы социальна бүлэгүүд — хүдэлмэришэн анги, таряашан ба интеллигенци хамтаран нэгэдэнэ. Энэ байгуулалтын хүгжэлтые Коммунис парти ударидана. Тиихэдэ совет арадай материальна ба соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ, социалис демократи хүгжөөхэ, оронойэкономико саашадань бэхижүүлхэ зорилго табигдана.

КПСС-эй XXIV съезд совет обществын социально-ангиин байгуулалта тухай тодорхой тобшолол хэһэн байна. Энэ тобшололой ёһоор, совет обществын бүхы ангинууд ба социальна бүлэгүүдэй ажал ябуулга коммунис общество байгуулха хэрэгтэ зорюулагдана.

Б. ЮШИН,
Зүүн-Сибириин соёлой институдай багша, түүхын эрдэмэй кандидат.

Монголой уран зохёолшо — **С. ЭРДЭНЭ**

ЖАМБАЛ ДАРХАН

Рассказ

Жамбал дархан наян гурбан наһан дээрэ зүнтэглэбэ. Архида дуратай бүхэтэр хара үбгэн һэн. Тэрэ суутай дархан бэлэй. Модоор, түмэрөөр, алтаар, мүнгөөр дарха хэхэ.

Үндэр наһатай боложо, гар хурганиинь эблэрхээ болижо, нюдэнэйнь хараа муудаашье һаа, һамгад тэрээндэ тогооной харюулга уулгаад, алха һүхөө эшэлүүлдэг, хухархай эшэтэй шанага, соорхой хүнэгөө гагнуулдаг байба.

Айлай сарай соо дороһоо шииг татахагүй гэжэ элдэгдээгүй арһа дэбдюулээд, сагаанай шара шүүһэнһээ хатуу бэшэ харюулга нэгэ гүсэ хажуудаа табюулаад, борсо шэнги болошоһон мойногор хурганuудаа эблүүлжэ ядан, хамараараа шуухиржа һууна. Тиигээд нүгөө харюулгаһаа томо шаажан аягада хэжэ, жабжаараа һабируулан ууханьдань түбэнгинь дээшэ доошоо гүйжэ, хоолойнь худ-худ абяа гарана.

Тэрэ жэлэй зун Жамбал дархан хаяатай хэбтэһэн хөөргөө табижа, жэбэржэ хэбтэһэн дүшэеэ зоожо, нарин түмэр шэрээжэ, ямар нэгэн һонин юумэ дархалжа эхилбэ. Бидэ юу хэхыень үзэхэ гэжэ бүхэли үдэрөө һахидаг болобобди. Жамбал үбгэн маанараар залхууртарнай хөөргөө даруулжа, заримдаа балгаа алдахадаа: «гараа хухарһан ороолонгууд» гэжэ хараана.

Жамбал дархан түрүүн модон булатай, түмэр пайлсатай хоёр томо, нэгэ бага сахариг хэжэ дабирхайдаба. Һүүлээрнь хоёр томо сахаригаа түмэр голоор холбожо, хуушан үбһэнэй машинын араатай сахаригуудые холбон, жэжэ сахаригаа тааруулба.

Багашуулһаа байха томо хүнүүд гайхалсажа эхилбэ. Харин Жамбал дархан сохом юу дархалжа байһанаа хүндэ хэлэжэ үгэхэгүй, хүнэй оло һурабал сухалдадаг байба. Тэрэ гурбан сахаригтаа багахан араатай сахаригуудые тааруулаад, хабтагар түмэрөөр хоёр томо дали хэжэ бүхэлбэ. Тиигэжэ нэгэ үглөө үзэгдөөгүй һонин юумэн болохо дүтэлбэ. Бидэ үхибүүд тэрэ гайхамшагта шубуун хэзээ ниидэгшэ ааб, гэжэ хэдэн хоногто тэсэжэ ядан хүлеэбэбди. Тэрэ үглөө тэнгэри сэлмэг һайхан байба. Һалхишьегүй, үүлэшьегүй, ниидэдэг юумэн бүхэнэй ниидэхээр байба.

Жамбал дархан түмэр далитай оньһон тэргээ харгы дээрэ абаашажа, ута улһаар ооһорлоод, бидэнээр шэрүүлжэ гүйлгэбэ. Өөрөө хормойгоо шуугаад, хойноһоонь бии шадалаараа гүйбэ.

— Һэй, ороолонгууд, түргөөр, түргөөр! — гэжэ хашхарна. Бидэшье хурдан мори гүйлгэһэн мэтэ дуу шуу алдан, харгын тооһолой бурьятар гүйлдэн, түмэр далияа сар-пар дэбижэ ябаа дээхэгэр тэргэ хэдыдээл хүхэ тэнгэри өөдэ дэгдэнэ ааб гэжэ эрьен эрьен харанабди. Харин тэрэмнай дэгдэн ниидэхэһээ байха нэгэ һөөмшье үндыбэгүй. Бидэнэршье хуурай газарта хаягдаһан загаһад мэтэ амияа абажа ядан тогтобобди. Жамбал дархан эльгээ тэбэрээд, «пуф-пуф, ор-роо-лон-гууд» гэжэ амидан байба.

Тиигээд бидэнэр гайхамшагта оньһон тэргээ урмагүйгөөр шэрэжэ, дарханай сарайн хажууда абаашажа хаябабди. Ямар нэгэ юумэниинь дутаһанһаа боложо ниидэбэгүй гэжэ һанажа байгаа бэлэйбди.

Оньһон тэргээ амжалтагүйгөөр туршаһанай һүүлээр үбгэн дархан ехэ гутаржа, хэдэн аяга харюулга уугаад, мүнөөхёол газар тэнгэри, лусад сабдагуудые хараажа:

— Би юушье шадахаб. Хараад байгаарайгты! Би энэ оньһон тэргээрээ диваажинда ниидэн ошохоб. Муу һайн шабгансанарай үмхэй хара уһаяа харамнажа байхадань, би бурханай гарһаа наншадта хүртэхэб. Таанар дуулажа байна гүт? Би энэ оньһоороо диваажинда хүрэтэр ниидэхэб. Дари эхын гарһаа алтан аягатай наншадта хүртэжэ жаргахаб. Тиигээд муу һайн шабгансанарта тэнгэриһээ һалаабша табихаб, — гэн түмэр далияа унжуулһан тэргэеэ тойрон хашхаржа ябаба. Үглөө үглөөгүүрынь хөөрхэй Жамбал дархан оронһоо бодохо тэнхээгүй болоод, һүүлээрнь гурба хоноод мордобо.

Диваажинда хүргэхэ оньһон тэргэнь бидэнэй нааданхай боложо, уданшьегүй далинь һалажа унаба. Һүүлдэнь дарханай ашанар хоёр томо сахаригтань ута модо тааруулжа, уһа зөөдэг тэргэ болгоо бэлэй.

Үбгэн дархан үхэн үхэтэрөө тэнгэридэ ниидэхэ оньһон тэргэ хэжэ шадахаб гэжэ этигэжэ ябаһан юм гээшэ гү даа?

УГАЙНГАА ЗАНШАЛААР

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хашаагай гол үүдэн шадар табигдаһан стенднүүд жэрылдэн, хүнэй анхарал ходо татажа байдаг. Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнда хабаадагшадай, ажалай ветерануудай, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй фото-зурагууд эндэ ходоо үлгөөтэй байдаг юм. Эдэнэй дунда «Манай заводой уг залгамжалһан хүдэлмэришэд» гэһэн гаршагтай стенд илгаран харагдадаг.

Энэ стенд дээрэ нэгэ угай хүдэлмэришэдэй ажалай намтар харуулагданхай. Жэшээнь, мастер Василий Карпович Суворовой Галя басаган үбгэнтэеэ инженерээр хүдэлнэд.

Мүн лэ слесарь-хабсаруулагша Валерий Георгиевич Глушковой эсэгэ пенсидэ гаратараа энэ заводто хүдэлөө һэн. Мүнөө Валерий Георгиевич мүнөө жэлэй хоёрдохи хахадай даабаряар хүдэлжэ байнхай.

Судна хабсаргагша А. А. Глазуновой даадаг бригада мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ, бусадһаа шалгарба. Тус бригадын коллектив табан жэлэйнгээ даабариие 1974 оной ноябриин 7-до дүүргэжэ, теплоходой хоёр корпус түсэбһөө гадуур хабсаргаһан байна. Анатолий Александрович коммунис ажалай ударник, эрхим хабсаргагша юм. Тэрэ өөрынгөө хүбүүн Леонидые бүри багаһаань хойшо өөрынгөө дуратай мэргэжэлдэ һургажа, дадхаажа эхилээ һэн. Арбадахи класс дүүргээд, эсэгынгээ заабаряар ябаһан Леонид хүбүүниинь Северодвинск хотын корабль бүтээлгын институдта ороһон юм. Мүнөө эсэгэтэеэ хамта хүдэлжэ, ажалай дүршэл гаража байна.

Угайнгаа заншалаар түрэл заводтоо ажалладаг хүнүүд тус предприятида олон. Коллектив соогоо хүндэтэй болоһон Паршуковтон, Хохряковтон, Лебедевтэн болон бусад бүлэһөө гараһан хүдэлмэришэдые заводтонь һайшаан магтадаг лэ.

Д. БАЛДАНОВ.

Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) судна хабсаргагшад: К. М. Шербин, А. А. Глазунов, тэрэнэй хүбүүн Леонид гэгшэд хэхэ ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

НЬЮ-ЙОРК

США-гай ГҮРЭНЭЙ СЕКРЕТАРЬТАЙ БОЛОҺОН ХӨӨРЭЛДӨӨН

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер январиин 3-да «Бизнес уик» журналай түлөөлэгшын асуудалнуудта харюусаха зуураа, совет-американ харилсаануудай, баруун оронуудай экономическа байдалай, Дүтын Зүүн зүгэй байдалай асуудалнуудта тогтобо.

Экспортно-импортнэ банкын түлөөлэлгые һунааха тухай хуулиин проектдэ США-гай конгрессэй хубилалта оруулан, Советскэ Союзда урьһаламжа үгэлгые хизаарлаха болоһониие Г. Киссинджер шүүмжэлэн хэлэбэ. «Экспортно-импортнэ банкын урьһаламжые хизаарлаха ябадал американ-совет харилсаануудта таагүйгөөр нүлөөлхэ гэжэ би һананаб» гээд гүрэнэй секретарь хэлээ.

Баруун оронуудай тон ехэ бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдоод байһан тушаа Г. Киссинджер тогтобо. Эдэ оронууд «политическэ талаар үбшэлэнхэй, ерээдүйнгөө политикада тодорхой хараагүй, бата найдабаригүй. Иимэ таагүй ушарай экономическа байдалдань нүлөөлжэ байһан дээрэһээ саашанхи хүгжэлтэдэнь найдабари баһал үгы» гээд тэрэ тэмдэглээ.

Нефтиин үнэ сэнгэй дээшэлһэн ба нефть худалдадаг оронуудай политикын хубилһан ушарһаа баруун оронуудай экономическа байдалай бэрхэшээлнүүдые гүрэнэй секретарь тайлбарилхые һэдэбэ. «Нефтиин үные горитойгоор хямдадуулангүйгөөр экономическа кризисые дабан гараххын аргагүй», — гээд Киссинджер мэдүүлээ. «Нефтиин үнэ сэнгые дары түргөөр хямдаруулха арга боломжо үгы гэжэ бидэнэр тоолонобди» гээд нэмэжэ хэлээ.

Нефть худалдадаг оронуудта Холбоото Штадуудай политическэ талаар нүлөөлхэ арга боломжонууд тухай асуудалда харюусаха зуураа, Киссинджер иигэжэ хэлээ: энэ асуудал дээрэ дан тодорхойгоор тогтохо дурагүйб, гэбэшье нефть худалдадаг оронууд нефтиин үнэ сэнгые шэнээр дээшэлүүлхэһээ урид һайнаар бодожо үзэхэ ёһотой, юуб гэхэдэ, «политическэ талаар хүшэр байдалда» орожо болохо бшуу.

Холбоото Штадууд нефть худалдадаг оронуудай ба нефть хэрэглэдэг оронуудай уласхоорондын конференци зарлахаар бэлэн гээд гүрэнэй секретарь мэдүүлбэ. Гэбэшье тэрэ конференцидэ хабаадахаһаа урид нефть хэрэглэдэг гүрэнүүд тодорхой программа ба ниитэ хараа бодолоо хэлсэхэ зэргэтэй гэжэ Холбоото Штадууд тоолоно гээд Киссинджер тэмдэглээ.

Гүрэнэй секретарь Дүтын Зүүн зүгэй байдал тухай тогтохо зуураа, политическэ талаар гуримшуулгын хэгдээгүй, хоёр талын дайнда ехээр бэлдэһэн дээрэһээ араб-израилиин дайнай шэнэ аюул хэзээдэшье һүжэржэ магад гэбэ.

ИСЛАМАБАД

Социально-экономическа шэнэдхэлгэнүүдэй замаар

ТАСС

Пакистанай үмсын банкнууд гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһанһаа хойшо нэгэхэн жэлэй турша соо ябуулга хээд байхадаа, улам дэбжэхэ, оронойнгоо экономическа хүгжэлтэдэнь туһа хүргэхэ арга хабатай байһанаа үнэншэмэ тодоор элирхэйлэн харуулаа. Гэхэ зуура, эдэ банкнууд өөдэлхэгүй, доройтон хосорхо гэхэ мэтээр энгэй секторэй эзэд баяшуул мэдээшэрхэдэг байһан юм.

Тоо бүридхэлэй мэдээнүүдһээ харахада, гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан бүхы банкнуудтахи депозидууд һүүлэй хахадхан жэлэй турша соо 1 миллиард 200 миллион рупяар нэмэһэн байна. 1974 оной январиин эхеэр премьер-министр З. А. Бхуттын правительство банкнуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулһан юм. Энэнь социально-экономическа шэнэдхэлгэнүүдые хэхэ программатай зохилдуулан, горитой хубилалтануудые бэелүүлхэдэнь туһалаа, гээгдэнги районуудай экономикын хүгжэлтые түргэдхэхэ зам нээгээ, мүнгэнэй нөөсые үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ зорюулан ашаглаха арга олгоо гэһэн тобшолол Пакистанай гол экономистнууд хэнэ.

Пакистан — аграрна орон, хүн зонойнь 80 процент хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ажалладаг, тиимэһээ гүрэнэй мэдэлдэ оруулагдаһан банкнуудай ябуулгын гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь — хүдөө ажахыгаа шууд хүгжөөхэ ябадал болоно.

АРЕ. Асуанска плотинык эгээ үндэр газарта сахюур сагаан лотос сэсэг — совет болон египет арадуудай хани барисаанай хүшөө бодхоогдожо байна. Совет авторнуудай проектээр табигдажа байһан энэ хүшөө мүнөө дүүргэгдэжэ байнхай.

76 метр үндэр һалбаржа байһан лотос сэсэг бетоноор бүтээгдээ. Египет арадай шэнэ байдалай түлөө, арад зоной зол жаргалай түлөө тэмсэл эндэ харуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хани барисаанай хүшөөгэй юрэнхы дүрсэ. Совет архитектор П. Павлов — барилгые хүтэлбэрилэгшэ, египет архитектор Гамаль Нагиб болон совет скульптор Н. Вечкинов (зүүн гарһаа).

ТАСС-ай фотохронико.

ГАВАНА

СҮЛӨӨТЭ КУБЫН ҺАЙНДЭР

ТАСС

Өөһэдынгөө национальна һайндэрэй — Сүлөөрһэн үдэрэй 16 жэлэй ойе Кубын арад угаа ехэ баяр омогорхолой, урма зоригой оршон байдалда тэмдэглэбэ. Ехэ митингнүүд, баярай суглаанууд, эгэршэгүй шэн, эрэлхэг зоригто тэмсэлээрээ Кубын революциин илалта хангаһан хүнүүдтэй уулзалганууд бүхы орон доторнь эмхидхэгдээ.

Кубын Республика революциин мүнөөнэй ойе угтуулан, ехэ амжалтануудые туйлаба. Даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэри үнгэрэгшэ жэлдэ 7 процентээр нэмэһэн байна. Саахарай ургаса хуряаха, буйлуулан болбосоруулха хүдэлмэри тон һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүргэгдээ. Эрдэм, соёлой ба гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэлгын талаар Кубын арад гайхамшаг амжалтануудые туйлаба.

Матансас провинцида арадай засагай һунгагдадаг зургаануудые тогтоолго — Кубадахи социалис демократиин хүгжэн дэлгэрһэнэй шэнэ гэршэ болоно. Эдэнэй ажал ябуулгын дүй дүршэл саашадаа оронойбусад 5 провинци дотор дэлгэрүүлэгдэхэ.

Революциин 16 жэлэй ой юугээрээ үшөө гайхамшаг бэ гэхэдэ, уласхоорондын оршом соохи Кубын нэрэ хүндэнь угаа ехээр ургаа: мүнөө 84 оронтой дипломатическа харилсаатай болонхой. Совет, Кубын арадуудай хоорондын хани барисаан, харилсаа холбоон хэзээ хэзээнэйхиһээ бата бэхи болоо. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Кубада ерэһэн түүхэтэ айлшалга эндэ хэлэгдэһэнэй эли тодо гэршэ болоно.

ДЕЛИ

Индиин агентствын мэдээсэл

ТАСС

Индиин ЮНИ гэжэ информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, нага гэжэ угсаатанай буһалгаашадай үшөө нэгэ бүлэгэй Хитадай газар дээрэ орохо һэдэлгэ гаргаһан ушарһаа Нагаленд штадта Индиин аюулгүйе сахиха ба хилын харуулай хүсэнүүд дайшалхы бэлэн байдалда оруулагдаба. Энэ бүлэгтэ ородог буһалгаашад баһа дахин буу зэбсэг асархаяа Хитад ошохые түхеэрбэ гээд агентство мэдүүлнэ. Инди руу бусажа ерэхынгээ урда тээ тэдэнэр тусхай лагерьта сэрэгэй һургуули гараха байгаа. Тэндэ хорото ябуулга ба хархис ааша хэхэ онол аргануудта һургадаг юм.

БОНН

Г. Шмидтын мэдүүлгэ

ТАСС

ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидт Баруун Германиин радио ба телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, 1975 ондо «ФРГ-гэй ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан» улам һайжарха гээд этигэн найдажа байһанаа мэдүүлээ. Шэнэ жэлдэ ФРГ-гэй ба ГДР-эй хоорондохи харилсаан саашадаа улам һайжарха юм гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Үнгэрһэн жэлдэ Баруун Германиин экономико хүшэр бэрхэтэй байдалда орожо, хүн зоной байдалда хангалтагүйгөөр нүлөөлһэн байна гээд канцлер хэлэбэ. Орон доторнай хүдэлмэригүйшүүл үшөөл олон байна. Түлишын дутагдалга, мүнгэнэй үнын уналга баруун оронуудта ехэ бэрхэшээл тохёолдуулаа.

БОНН

„ГКП-гэй НЕДЕЛИ“

ТАСС

«Германиин Компартитай хамта эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түлөө, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые болюулхын, ажалшадые ажалаар хангахын түлөө» — гэһэн урятай «Германиин Компартиин недели» январиин 18—26-най үеэр ФРГ-дэ үнгэргэгдэхэнь. ГКП-гэй Правлениин президиум иимэ шиидхэбэри гаргаһан байна.

Энэ «недели» Рурай промышленна түбүүдэй нэгэн — Золингендэ митинг ба жагсаалаар нээгдэхэ. Гурим заншалай ёһоор, эдэнь дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй, тэрэшэлэн немец хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад К. Либкнехтын, Р. Люксембургын дурасхаалда зорюулагдаха.

«Неделиин» хэмжээ ябуулганууд ФРГ-гэй хэдэн зуугаад город ба һууриң тосхонуудта үнгэргэгдэхэ.

ДЕЛИ

Министр алууլба

ТАСС

Индиин түмэр замай транспортын министр Л. Н. Мишра гэгшэ бомбоһоо шархатажа, наһа бараба.

Бихар штадай баруун райондо түмэр замай шэнэ участогай ашаглалгада үгтэһэн ушарһаа Самастипур хотодо болоһон баяр ёһолол дээрэ министр Л. М. Мишра шархатаһан байна гээд Индиин информационно агентствын мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Хүндэтэ айлшадай зогсожо байһан трибунада бомбо тэһэрээд, 22 хүн гэмтээ, тэдэнэй 6-ниинь ехэ хүндэ байдалда оронхой.

Бомбо тэһэлһэн хорото хэрэгтэ хабаатай гэжэ багсаагдаһан хоёр хүн хаагданхай гээд мэдээсэгдэнэ.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

НОМУУД ОЛОШОРНО

Республикын М. Горькиин нэрэмжэтэ библиотекын хизаар ороноо шэнжэлгын ба национальна литературын таһагта Буряад орон тухай шэнэ номууд ходол орожо байдаг. Үнгэрһэн жэлдэ гаража уншагшадай анхаралда табигдаһан зарим номуудые жэшээ болгон хаража үзэе.

К. М Продайводагай «Буряадай индустриальна хүгжэлтэ» гэһэн ном соо Буряадай промышленность, транспорт барилга 8-дахи табан жэлдэ яажа хүгжөөб, 9-дэхи табан жэлдэ туйлагдаха үрэ дүнгүүд тухай хөөрэгдэнэ.

1973 оной сентябрь һарада Буркоопсоюзай байгуулагдаһаар 50 жэл гүйсөө һэн. Энэ һайндэртэ зорюулжа, бүлэг авторнууд «Очерки истории потребительской кооперации Бурятии» гэһэн ном хэблүүлээ. Тэрээн соо Буряадай кооперативай хүгжэлтэ тухай хөөрэгдэнэ.

«Почва бассейна озера Байкал и пути их рационального использования» гэжэ ном дотор Байгал далайн баялиг хамгаалха, ашагтайгаар хэрэглэхэ гэһэн асуудал табигдана. Энэ сборнигто Байгалай бассейнии шэнжэлдэг Улаан-Үдын, Москвагай, Эрхүүгэй эрдэмтэдэй газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын конгресс дээрэ хэһэн элидхэлнүүд ороно.

Литература ба поэзиин талаар олон шэнэ номууд уншагшадай анхаралда табигдаа. «Байгал» журналда толилогдоһон В. О. Комяковой генерал-майор Балдынов тухай тууҗа тусгаар ном боложо, хэблэгдэн гаргагдаа.

«Амитад тухай буряад онтохонууд» гэжэ С. С. Бардахановагай ном буряад онтохонуудай байгуулга тухай хөөрэнэ. Тиихэдээ буряад онтохонууд уран һайханай ба шанарай талаар өөрын онсо шэнжэтэй гэжэ тэмдэглэнэ. Автор гараар бэшэгдэһэн ба суглуулагдамал зохёолнуудһаа абтаһан онтохонуудые хэрэглэжэ амитад тухай онтохонуудые удхынь ба уран һайханайнь талаһаа шэнжэлжэ үзэһэн байна.

Поэт С. Ангабаевай шүлэгүүдэй «Зовы» гэһэн суглуулбари «Советский писатель» хэблэлээр гараба. Энэ номые С. Кузнецова оршуулһан байна.

Поэтесса Ц. Дондогойн багашуулда зорюулагдаһан «Паатааханай зурагууд» гэһэн ном манай библиотекын таһагта оролсоо. Энэ номой гадар ба дотор талые уран зурааша В. В. Инкижинов үхибүүдэй анхарал татамаар шэмэглэн гоёогоо.

Поэзидэ дуратайшуул Д. Жалсараевай шүлэгүүдэй «Стремя в стремя» гэжэ һая гараһан суглуулбари уншахадань болохо.

Ц-Ж Жимбиевэй «Цветы на снегу» гэһэн номой шүлэгүүд ба «Бишыхан хонишон» гэжэ багахан поэмэ буряадһаа оршуулагдан хэблэгдэнхэй.

М. Самбуевай хонгёо шүлэгүүдэй «Таёжная роса» гэжэ суглуулбари уншагшадай магтаалда хүртөө.

Эдэ номуудые һонирхожо уншаха гээ һаатнай, манай библиотекын хизаар ороноо шэнжэлэлгын ба национальна литературын таһагта ерэхыетнай уринабди.

Б. ДАМБИЕВА,
библиотекын хүдэлмэрилэгшэ.

Үнгэрһэн жэлдэ хилээмэнэй комбинадай элдэб амтатай эдеэ хоолой зүйл баридаг цехэй коллектив 444 тонно торт, пирожно, амтатай эдеэ хоолой 240 тонно элдэб зүйл хүн зондо худалдаа. Дунда зэргээр абаад үзэбэл, городто ажаһуугшадай хүн бүхэндэ гурбан килограмм амтан эдеэ хоол хүртэһэн байна.

Эндэ шэнэ жэлэй эхиндэ ажалшадһаа захил олоор абтаа һэн. Һайндэрэй үедэ тус цехэй хүдэлмэришэд нэгэ халаанда захилаар 100 килограмм торт, 750 килограмм юрын торт, 110 килограмм пирожно, 550 килограмм бисквит, кекс гэхэ мэтэ эдеэ хоолой зүйл бэлдэжэ гаргаа.

Цехэй 44 хүдэлмэришэд 30 гаран элдэб янзын амтатай эдеэ хоолой зүйл үйлэдбэрилдэг байна.

Һайн шанартай продукци гаргадаг В. А. Тороповагай бригадын гэшүүд илангаяа һайнаар хүдэлжэ, бусадай дундаһаа шалгараа. Нэгэ халаанда хүдэлдэг Людмила Дроздова, Валентина Мартынова гэгшэд ажалай амжалтаар шэнэ жэлые угтаа. Эдэнэй гараар хэгдэһэн амтан эдеэнэй зүйлнүүд һайндэрэйтнай стол шэмэглэн байха.

С. БУТЫРИНА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хилээмэнэй комбинадай амтан эдеэнэй цехэй хүдэлмэришэд Л. Дроздова, В. Мартынова.

В. КОЛОСОВОЙ фото.

УРАН ЗОХЁОЛШОД УНШАГШАДТАЯА УУЛЗАНА

Һүүлэй үедэ Буряадай уран зохёолшод республикынгаа хүдөө нютагуудта гаража, малшад, таряашадтай уулзажа, өөһэдынгөө зохёолнуудтай танилсуулна, саашанхи хүдэлмэриингөө түсэб тухай тэдэндэ хөөрэжэ үгөө.

Үнинэй уран зохёолшо Дамри Хилтухин Мухар-Шэбэрэй аймагаар, уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Дамба Жалсараев Зэдын аймагаар ябажа ерэнхэй.

Буряадай арадай поэт Николай Дамдинов Хурумхаан ошожо, Байгал-Амарай магистралиин барилгашадтай уулзажа, хөөрэлдөө хээ. Залуушуул Буряадай уран зохёолшодой творческо ажал ябуулгаар һонирхоо. Удаань уран зохёолшо һүүлшын үедэ бэшэһэн шүлэгүүдээ уншажа үгөөд, барилгашадай ажал хэрэгээр, байра байдалаар һонирхоһон, хөөрэлдэһэн байна.

Бүлэг уран зохёолшод Баргажанда болоһон уулзалгада хабаадаа. Уулзалгын эхиндэ поэт Солбон Ангабаев уран зохёол тухай тобшохоноор хөөрөөд, «Баргажан», «Эжы», «Эхэ орон» гэхэ мэтэ шүлэгүүдээ уран гоёор уншажа, шагнагшадые урмашуулаа.

Мүн лэ Владимир Петоновой Баргажан һайхан нютаг тухай шүлэгэйнь хурдан хонгёо мүрнүүдые сугларагшад һонирхон шагнаа.

Тэрэнэй удаа прозаик Константин Карнышев богонихон рассказуудаараа бултанай анхарал татаба.

ХЭБЛЭЛДЭ ОРОХОНЬ

Һаяхана Москва хотодо «Современник» хэблэлэй редакциин соведэй зүблөөн боложо үнгэрбэ. Энэ зүблөөндэ РСФСР-эй уран зохёолшод олооро сугларжа, ерэхэ жэлдэ ямар номууд хэблэгдэн гаргагдахаб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Манай Улаан-Үдэ хотоһоо уран зохёолшо Исай Калашников тус зүблөөндэ хабаадалсаба. 1975 ондо Д. Жалсараев, А. Бальбуров, Д. Эрдынеев, Ц. Галанов, Д. Батожабай, В. Митыпов гэгшэдэй номууд хэблэгдэн гаргагдахаар хараалагдаба.

Г. БАЗАРЖАПОВА.

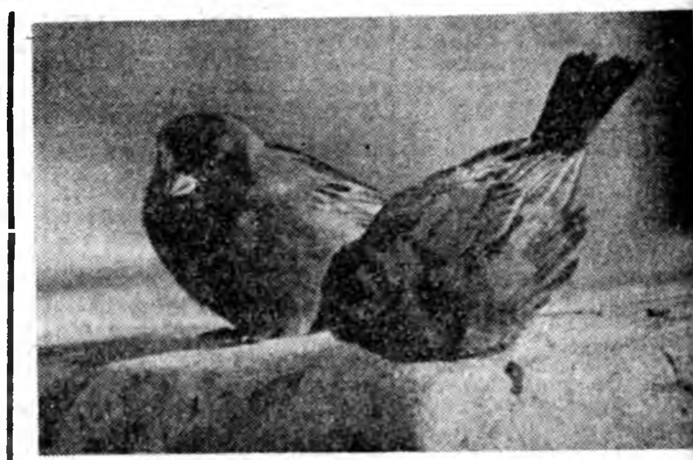

Гэр бүлын хэрэгүүд... П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

ЯНГИНАМА ХҮЙТЭН — ЯНВАРЬ

Яһанай хуудаһаар үлеэһэн үбэлэй һара январь болоно. Хүйтэнэй эхи табиһан декабриин жабарта үдэрнүүд үнгэржэ, үглөө бүхэн шара тооһоор манардаг, хасар, хамар шэмэрүүн жабараар долёодог ёһотойл үбэлнай хүрэжэ ерэбэ. «Январь — жэлэй эхин, үбэлэй дунда һара», — гээд хүн зон хэлсэдэг. Январь жэлэй эгээл хүйтэн һара, — гэжэ сагай уларил шэнжэлэгшэд энэ һарые тодорхойлдог байна. Үнэхөөрөөшье, Советскэ Союзай бүхы газар дайда дээгүүр январь һарада эгээл хүйтэнэй амисхал үзэгдэдэг байна. Юуб гэхэдэ, наранай элшэ пуларжа, январь һарада ехээр хүйтэрдэг байна бшуу. Декабриин 22-то жэлэй эгээл богони үдэр болодог. Тиимэһээ январь һарада үдэр «шубуунай алхасаар» нэмэдэг байна. Энэ үедэ орой доол 6 минутаар үдэр ута болоод байдаг.

Дулаанай эсари ехэ ноосын хадагалагдажа байдаг Атлантиин океанһаа дулаан һалхинай үбэлдөө үлеэхэнь тон шухала юм. Иимэ һалхинай баруун зүгһөө үлеэхэдэ СССР-эй европейскэ хубиин, Баруун Сибириин газар дайдын агаар халажа, үбэлэй янгинама хүйтэниие ехээр зөөлэрүүлдэг гээшэ. Зүгөөр энэ һалхинай хүсэн бууража, Зүүн Сибириин, Забайкалиин агаарай байдалда нүлөө үзүүлдэггүй. Эдэ нютагуудта ута һүни, богони үдэр болодог тула газарай нюруу ехээр хүрэжэ, хүйтөөр амилдаг, агаар ехээр хүрэдэг, һалхи шуурган болодог байна.. Тиихэдэ Арктикаһаа хүйтэн һалхи үлеэжэ, агаарые бүришье шэмэрүүн болгоно.

Буряадтамнай байгша оной январь һарын агаарай дунда зэргын температура 18—24, хойто зүгэй аймагуудта 25—30 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ (нормо соогоо). Түрүүшын арбан хоногто, һарын тэн багаар, 24—26-да эгээн ехээр хүйтэржэ, агаарай температура 33—38, хойто аймагуудта 40—45 градус хүрэтэр хүйтэрхэ байна.

Январиин хоёрдохи арбан хоногой эхеэр, һарын һүүлшын табан хоногой туршада хүйтэнэй амин бууража, агаарай температура һүниндөө 15—20, үдэртөө 7—12 градус хүйтэн болохоор багсаагдана. Бэшэ хоногуудтань һүниндөө 24—29, хойто аймагуудта 30—35, үдэртөө 15—20 градус хүйтэн болохо байна.

Н. АФОНИНА.

ҮНИНЭЙ ҺУРГУУЛИДА

Республикын тоо бүридхэлэй һургуули арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлхэ 600—700 хүниие жэл бүри һурган гаргажа байдаг.

Тус һургуулиин нээгдэһээр 40 жэлэй ой һаяхан тэмдэглэгдээ һэн. КПСС-эй Октябрьска райкомой, Буряадай АССР-эй финансын министерствын, локомотив-вагон заһабарилгын, авиационно заводуудай, түлөөлэгшэд суглаанда хабаадаа.

Үнинэй багшанар И. М. Кондратьев, М. И. Старик гэгшэдтэ «Ажалай ветеран» гэһэн медаль барюулагдаа.

М. ВАСИЛЬЕВА.

Үбэлэй ой соо... П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

БАЯН ХААНАЙ ОРОЙДО...

Хэдэн һарын урда тэрэ харгы заһагдаа һэн. Удангүй барилгын модо, түмэр сорогонуудые ашаһан машинанууд харагдадаг болоо. Тиигэжэ урдандаа ангуушанай буугай дуунһаа бэшэ ондоо огсом абяанай дуулдадаггүй байһан Баян хаан гэжэ хадын оройдо ажалай ехэ сууриян зэдэлжэ эхилээ бэлэй...

«Юбилейный» совхозой прораб Г. А. Даниловай хүтэлбэри доро барилгашад хоёр уужам таһалгатай модон гэр бодхообо. Аймагай электригүүд хадын орой өөдэ үндэр столбнуудые жэрылгэн бодхоожо, түмэр утаһа татаба. Зайн галай бии боломсоор, телевизионно ретрансляторай армаг, хабсаргаха хүдэлмэри түлэг дундаа ороһон юм. Энэ нарин ажалые Комсомольск-на-Амуре хотын В. Г. Соседовэй хүтэлбэрилдэг тусхай мэргэжэлтэдэй бригада даажа абаһан байгаа. Бүхэли үдэртөө тэдэнэр электро-гагнууриин сэнхир гал сасаруулан хүдэлжэ, удангүй 52 метр үндэр аранга түмэр-бетонно табсан дээрэ табяа. Ингэжэ барилгашадай, хабсаргагшадай, механизаторнуудай хамтын жүсөөр тон ехэ ажал бүтээгдэбэ. Барилгын модо, зайн галай болон телефоной утаһа татаха столбнуудые бэлэдхэхэ воскреснигтэ аймагай ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. «Бурсельхозмонтажай» автокрановщик Ю. П. Горлов, Хорниин ПМК-гай автокрановщик В. Н. Трунев гэгшэдэй оролдосото ажалые тэмдэглэхээр.

— Манай аймагта энээнһээ урда эды үндэр юумэн хүнэй гараар бодхоогдоогүй юм. Оньһото техникээр зэбсэгжэһэн хүнүүд гээшэмнай гайтайл байна даа, — гэжэ барилгын ажалые эрхилжэ байһан аймагай архитектор Д. В. Раднаев хөөрэнэ. — Ингээд лэ телеретрансляторай барилгын һүүлшын шата — түхеэрэлгэнүүдые тодхожо дүүргэхэ нарин хүдэлмэри үлэбэ. Львовско областиин Золычев хотоһоо ТРСА-12/12 түхэлэй аппарадай асарагдахые хүлеэжэ байнабди. Ингэжэ шэнэ ретранслятор тодхогдобо гээшэ. Тус ретранслятор Яруунын аймагай газар дээрэ бодхоогдоһон хоёрдохи станци болоно. Үнгэрһэн намар «Коммунизм» колхоздо ретранслятор ашаглалгада оруулагдаһан байгаа. Баян хаанай ретрансляторһаа аймагай түб тосхоной, «Юбилейный», Нарһатын, Тулдунай, Яруунын совхозуудай, «Дружба», «Победа» колхозуудай хүн зон телевизионно дамжуулгануудые харадаг болохонь.

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Түгэсхэхы жэлдэ — шэнэ амжалтанууд» — түрүү бэшэг. БАМ тухай суглуулбари. «Үльгэр жэшээ харуулна» — Ю. Коркиной статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хамтын ажалай үрэ дүн» — Г. Кулаковой статья. «Шэнийсын хоолосой ээзэд» — фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Риткын ажабайдал тухай» — И. Ярневскиин статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хэрэгтэй юумэн булта бии» — фоторепортаж. «Шэнэ юумэ үүсхэгшэд» — О. Кедровой корреспонденци. «Карпов Фишертэй наадахань» — ТАСС-ай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 14.00 — Телевизионно уран һайханай фильм, (үнгэтэ). 15.10 — «Хүгжэмтэ киоск», (үнгэтэ). 15.40 — Киногоор аяншалагшадай клуб (үнгэтэ). 16.25 — «Мороз и солнце» — телевизионно документальна фильм. 16.45 — Уласхоорондын һонин». 17.15 — 17.25 — Забһарлалга. 17.25 — «13 стульев» — телевизионно багахан театр. 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — Эстрадна концерт. 19.30 — «Агаарай долгиндо» — «Залуу наһан». «Шэнэ жэл юртэмсэ дээгүүр алхална». 20.15 — «Хүдөөгэй час» (үнгэтэ). 21.15 — Н. К. Рерихэй зохёолнууд выставкэ дээрэ. 21.45 — «Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэл» — КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Социалис Ажалай Герой «Уралмаш» заводой бригадир А. И. Храмцовтой хэһэн хөөрөөн. 21.55 — «Отелло в Дюлахазе» — уран һайханай фильм (Венгри). 23.20—23.30 — Забһарлалга. 23.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ҺУРАГШАДАЙ ҺАЙХАН ХҮСЭЛ

«Восточные Саяны» колхозой түб — Хуурай-Һубаг тосхоной клуб удаахан сагай туршада заһабарилгада байһанаа эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлжэ эхилбэ. Даша Вудаевай оролдолго хэшээл гаргаһанай ашаар клубынь һайнаар дулаалагдаһан, шэнэ трибуна табигдаһан, хүшэгэ-экран шарик дээгүүр гүйлгэгдэн дээшээ эбхэгдэжэ байхаар хэгдэһэн байна. Ингэжэ соёлой гуламта үбэлдэ һайнаар бэлдэгдээ.

Толтойн дунда һургуулиин һурагшад нютагайнгаа клубай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Шэнэлэн заһагдаһан клубтаа нютагай зон олооро сугларжа, шэнэ жэлые угтаһан байна. Энэшье удаа тус һургуулиин 10-дахи «Б» классай һурагшад һонирхолтой концерт табижа, нютагайхидаа баясуулаа, магтаалдань хүртөө. Буряад, ород арадуудай хатар, азербайджан, узбек болон буряад, ород композиторнуудай зохёоһон дуунууд. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ бэшэгдэһэн шүлэгүүд концертын программада ороно.

Тус классые хүтэлбэрилэгшэ, түүхын багша Ангелина Доржиевна Петухова өөрөө хатарша, дууша дээрэһээ эдиршүүлые хатар, дуунда дуратайгаар хүмүүжүүлжэ шадаа. Һургуулиин һурагшадай комсомолой организациин секретарь Сэсэг Армаева, Дулма Арименова, Валя Молонова, Сэсэг Ханхаева, Люба Бадмаева, Соня Баторова, Саян Башинов, Даша Багатуев, Оля Фролова гэгшэд агитбригадын эдэбхитэдэй тоодо оролсоно.

Мүнөө 10-дахи «Б» классай һурагшад түрэл «Восточные Саяны» колхозойнгоо бүхы отделенинүүдээр ябажа малшад, таряашадай үмэнэ концерт-наада табижа эхилбэ. Һурагшад аймагайнгаа бэшэшье нютагуудта айлшалха зорилго урдаа табина.

Тэдэнэр концерт табижа олоһон мүнгөөрөө театральна хубсаһа худалдажа абаха, 10-дахи классаа дүүргэжэ гарахадаа һургуулидаа бэлэг болгон бариха һайн һайхан хүсэлэнтэй юм.

Б. БИРБАЕВ.

СПОРТ

Советскэ Союзай Герой Сергей Орешковэй дурасхаалда зорюулжа, ЛВРЗ-гэй спортын клубай үнгэргэдэг заншалта мүрысөөндэ городой зуу гаран бэрхэ санашад хабаадалсаба. Эрэшүүл 7,5 километрэй зайда урилдаһан байна. Василий Смирнов 26 минута 15 секунда саг харуулжа, бусад санашадые холо хойноо гээжэ, найдамтайгаар илаһан байха юм. Мүн лэ ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлэгшэ Светлана Хушеева 5 километрые 23 минута 30 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ.

* * *

Спортын «Труд» бүлгэмэй санашад хоорондоо мүрысөбэ. Физкультурын 46 коллективһээ 100 гаран спортсмен хабаадалсаа. Республикын профсоюзуудай VIII спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхим санашад энэ шанга тулалдаанай дүнгөөр шэлэгдэн абтаа. 10 километрэй зайда урилдаһан эрэшүүлэй дундаһаа «Электромашина» заводой слесарь Вячеслав Романов эрхим саг харуулаа. 5 километртэ эхэнэрнүүд урилдаба. БМДК-гай хүдэлмэрилэгшэ Нина Воробьева тэдэнэрэй дундаһаа түрүүлээ.

* * *

Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ республика дотор эгээн томо спортын зал Буряадай мебель хэдэг ба модо болбосоруулгын комбинадта баригдажа, баярай оршон байдалда ашаглалгада үгтэбэ. Тэрэнэй хэмжээн 32х18 дүрбэлжэн метр болоно. Комбинадай хүдэлмэришэн бүхэнэй хабаадалгатайгаар энэ зал баригдаһан байна. Спортын зал барилга дээрэ үнгэргэгдэһэн субботник болон воскреснигүүдтэ хабаадалсажа, ажалай зургаан үдэр соо хэгдэхэ хүдэлмэри бэелүүлхэ гэһэн уялга хүдэлмэришэн бүхэн абаа бэлэй. Энэ уялга амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. 1000 шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад энэ комбинадта ажаллана. Тэдэнэрэй 800 хүниинь спортын «Труд» бүлгэмэй гэшүүд болоно. Тиихэдэ 715 хүн ГТО-гой нормо тушааһан байна. Комбинадай директор Арон Пинеевич Шапиро комплексын нормо эгээн түрүүлэн тушааһан хүнүүдэй тоодо оролсоно. Мүн тэрэ мэргэн буудалгын мүрысөөндэ хабаадалсажа, түрүү һуури эзэлһэн байха юм.

Тус комбинат ГТО-гой комплекс тушааха физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха талаар республикын эрхим коллективүүдэй нэгэн гэжэ тоологдоно. Спортын «Труд» бүлгэмэй спартакиадын үнгэргэгдэхэдэ физкультурын 46 коллективэй дундаһаа эндэхи спортсменүүд нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байха. Һур харбалгаар 1974 ондо РСФСР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Дынжа Очирова, боксоор 1974 ондо РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн шанда хүртэһэн, спортын мастер Александр Осокин, республикын эрхим санашадай нэгэн Яков Иванов, хүнгэн атлет Петр Михалев болон бусадай пэрэ обог спортдо дуратайшуулда һайн танил болоһон байха. Эдэнэр булта даа комбинадай хүмүүжүүлһэн спортсменүүд болоно. Георгий Авдеевич Яковлев олохон жэлэй туршада эндэ спортын хэрэгые эмхидхэдэг, хүтэлбэрилдэг юм.

Комбинадай партком, профком болон комсомолой организаци физкультура болон спорт хүгжөөлгэдэ ехэхэн анхарал хандуулна. Хүдэлмэришэдтэ, алба хаагшадта физкультурын ямар аша туһа асардаг байһые комбинадай хүтэлбэрилэгшэд һайн ойлгоно.

Спортын залай баярай оршон байдалда нээгдэһэнэй һүүлээр республикын эрхим спортсменүүд һонирхолтой мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ, спортдо дуратайшуулые баясуулаа.

Б. МИРОМАНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Январиин 6-һаа январиин 12 болотор

ПОНЕДЕЛЬНИК, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.00 — Дамжуулгын программа. 17.05 — Һурагшадта «Детство, Отрочество. Юность» — гэһэн телевизионно зүжэг (1-дэхи ба 2-дохи хуби). 19.15 — Үхибүүдтэ дамжуулга. 19.40 — «Мүрысөөн — олониитын зохёон байгуулхы ажал». 20.10 — «Танай бэшэгүүдээр». 20.40 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.00 — «На диком бреге» — уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.10 — Концерт.

ВТОРНИК, 7.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.25 — Дамжуулгын программа. 18.30 — Һурагшадта «Детство. Отрочество. Юность» — гэһэн телевизионно зүжэг. (3-дахи хуби). 20.00 — Телевизионно һонин. 20.20 — «Театрай шэнэ зүжэгүүд» 20.50 — «Хүн ба хуули» 21.30 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 21.50 — Соносхолнууд. 21.55 — «На диком бреге» — уран һайханай фильм (2-дохи сери).

СРЕДА, 8.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.35 — «Рассказы о Кешке и его друзьях» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери), түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Андрониковой үгэ» — телевизионно уран һайханай фильм (үнгэтэ) 14.05—18.15 — Забһарлалга.

«Орбита». 18.15 — «Уран зохёолшодой ендэр» — Г. Марков үгэ хэлэхэ. 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Телевизионно һонин. 19.20 — «Байгалай шэмэг» — тележурнал (буряадаар). 19.50 — «Баллада» телеочерк.

«Орбита». 20.05 — «Нүхэр дуун» — хүгжэмтэ эстафетэ. 21.20 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 21.50 — «Пуччини» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи ба 2-дохи сери) түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 23.50—24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 20.10 — Техническэ мэдээсэлнүүд. 20.40 — «Экран» телевизионно суглуулбари.

ЧЕТВЕРГ, 9.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.35 — «Рассказы о Кешке и его друзьях» — телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Олон түмэнэй Ленинскэ университет». «Национализм — дэбжэлтын дайсан». 13.30 — 17.40 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 17.40 — Телевизионно һонин. 18.00 — «Элүүр энхэ байлга» — телевизионно журнал.

«Орбита». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат Киевһээ дамжуулагдаха 20.40 — «В мире бизнеса», «Тайна Дональда Кроухорста» — (4-дэхи дамжуулга). 21.10 — «Пуччини» — телевизионно уран һайханай фильмын 3-дахи, 4-дэхи сери. 23.50—24.00 — Техническэ забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.35 — «Звездочка» — октябрятнуудта зорюулагдаһан программа. 19.00 — «Дайле» гэжэ гүрэнэй ансамблиин концерт.

ПЯТНИЦА, 10.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.20 — «Рассказы о Кешке и его друзьях» гэжэ телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Хүн ба хуули». 13.30 — 17.40 — Забһарлалга.

Улаан-Үдэ 17.40 — Телевизионно һонин. 18.00 — «Факел». «Комсомолшуудай ажал хэрэг».

«Орбита». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат Киевһээ дамжуулагдаха. 20.15 — «Социалис оропуудаар». 20.45 — «Мелодии любви» — телевизионно хүгжэмтэ фильм (түрүүшынхеэ харуулагдаха). 22.00 — Шатарай һургуули. 22.30 — «Пуччини» — телевизионно уран һайханай фильм (5-дахи сери). 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 20.15 — «Хүгжэм» — телевизионно суглуулбари.

СУББОТО, 11.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00 — «АБВГДейка». 10.35 — «Һайн шанартай эд бараа ехээр гаргаха». 11.05 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат Киевһээ дамжуулагдаха. 11.50 — «Елкын наадан». Кремлиин съезднүүдэй ордон сооһоо дамжуулга. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Спортлотогой» тираж. 13.10 — «Уран шүлэг». В. Маяковский. 13.30 — Мультфильмнүүдэй программа. 14.00 — «Ан амитадай байдал». 15.00 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм тараалгын программа. 15. 30 — 15.40 — Техническэ забһарлалга. 15.40 — «Совет кинонгой түүхын хуудаһанууд» — «Юность Максима» уран һайханай фильм. 17.30 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». 18.00 — «Хүгжэмтэ литэ». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — Шэнэ жэлэй «Сэнхир галхан». 23.05 — 23.15 — Техническэ забһарлалга. 23.05 — 23.15 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат Киевһээ дамжуулагдаха.

ВОСКРЕСЕНИ, 12.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» 10.05 — «Весёлые нотки». — 10.20 — Дайнай жэлнүүдэй дурасхаалда» — «Звёздочка» — уран һайханай фильм. 11.50 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат Киевһээ дамжуулагдаха. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.00 — Мультфильм. 14.20 — Хүгжэмтэ киоск. 14.50 — Киногоор аяншалагшадай клуб. 15.50 — Н. Рубан дуулаха. 16.25 — Уласхоорондын һонин. 16.55 — 17.05 — Забһарлалга. 17.05 — «Улица без конца» — уран һайханай фильм. 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.15 — Советскэ Союз тухай хари гүрэнүүдһээ ерэһэн айлшадай һанамжа. 19.30 — Искусствын «Русская зима» гэжэ фестивальһаа. 20.15 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат Киевһээ дамжуулха. 21.25 — «Хүн ба байгаали». 22.05 — Ородой нэгэдэхи революциин 70 жэлэй ойдо «Пролог» — уран һайханай фильм. 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительсва и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67,81, информациин — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

□ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03305. Заказ № 00444